

OLASZFAI ÓVODA

OLASZFA

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Készítette: Miklós Magdolna

óvodavezető

Mottó:

„ A gyermek csak azt képes szeretni, aki őt szereti, és csak szeretettel lehet nevelni.”

(Dzserrzsinszkij)

Gyermekszeretet

GY gyermekközpontúság

SZ szép környezet

E egészség testben

E egészség lélekben

R rugalmasság

R rendszeresség

M megértés

E elégedettség

E emberség

T türelem

K kiegyensúlyozottság

E esélyegyenlőség

T tehetség

AZ INTÉZMÉNY ADATAI

<u>Neve:</u>	Olaszfai Óvoda
<u>Székhelye:</u>	9824 Olaszfa, Ady Endre u. 15.
<u>Alapító és fenntartó szerve:</u>	Községi Önkormányzat Olaszfa
<u>Székhelye:</u>	9824 Olaszfa, Ady Endre u.15.
<u>Alapító okirat kelte:</u>	Olaszfa,1992.júl.01. Módosítva: 2010.máj.25.
<u>Jogállása:</u>	Önálló jogi személy, az alapító okirat rendelkezése szerint részben önálló költségvetési szerv.
<u>Alapfeladata:</u>	Óvodai Épülete 1 csoporttal történő működést tesz lehetővé. nevelés.
<u>Felügyeleti szerv:</u>	Községi Önkormányzat Olaszfa

A működés törvényességi háttere:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 6.-11. §

363/2012. (XII.17.) Kormány rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény

Közalkalmazotti törvény (1992.évi XXXIII.tv.)

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (137/1996. (VIII.28.)Korm.rend.)

OAP módosításáról szóló 51./2004.(III.23.) Korm.rend.

OAP módosításáról szóló 255/2009.(XI.20.)Korm.rend.

A közoktatást érintő egyéb törvények és jogszabályok (a gyermekvédelemről,

a gyermekek jogairól szóló törvény és módosításai)

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/201.(XII.17.) Korm.
rendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelet

BEVEZETÉS

Ez a dokumentum az óvodában folyó nevelési munka eredményeire építve, a jövő céljait, feladatait fogalmazza meg.

Pedagógiai Programunk felülvizsgálatára az „Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/201.(XII.17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelet” alapján megváltoztatott szabályozások miatt került sor.

A változtatások az eredeti programmal egybeszerkesztve jelennek meg ebben a dokumentumban.

A helyi program alkalmazásának több mint 20 éve bebizonyította, hogy jól választottunk. Programunk életszervezésében óvodás korukat a maga teljességében élhetik meg a gyermekek. Munkánk eredményességét a munkatársi, szülői és fenntartói elégedettség-mérések igazolják.

I. ÓVODAKÉP, GYERMEKKÉP

1. Olaszfai Óvoda

A községben 1964-ben szerveződött először óvodai csoport.

A jelenlegi helyen működő Óvodában 1994. szeptember óta folyik óvodai nevelőmunka.

Elsősorban Olaszfa területéről fogadunk gyermekeket, de nyitottak vagyunk más helyekről érkező gyermekek fogadására is.

Intézményünkben 1 óvodai csoport működik, ahová valamennyi jelentkező gyermeket fel tudunk venni. Az utóbbi években a 19-23 közötti gyermeklétszám volt jellemző.

Óvodánk nyugodt, gondozott, a község lakói, a gyermekek számára jól megközelíthető környezetben helyezkedik el.

Az óvoda épületében 1 nagyméretű csoportszoba van, a hozzá kapcsolódó tágas öltözővel, mosdókkal, folyosóval, valamint ebédlővel és tornaszobával.

A berendezési tárgyak, a játékeszközök, környezetünk egyéb tárgyai esztétikusak, megfelelő méretűek. Alkalmasak az adott funkcióra, ill. arra is, hogy a gyermekek ízlését jó irányba befolyásolják.

Az óvoda udvara nagyrészt füves, ahol sokféle játékeszköz található: babaház, mászóka, tornagerenda, felállítható mobil eszközök, stb. A homokozók kedvelt játékterületei a gyermekeknek.

2. Gyermekeképünk

„Szentnek kell tartanunk a gyermek érintetlen lelkét, amit abba ültetünk, minden próbát kiálljon. Ha rosszat ültetünk bele, megméltelyezzük egész életére. S ha jó magot ültetünk bele, egész életében virágzik...”

(Kodály Zoltán)

Gyermekeképünk egy derűs, kiegyensúlyozott, harmonikusan fejlődő gyermek, aki nyitott az őt körülvevő világ ingereinek a befogadására. Érdeklődő, nyíltan és szorongás-mentesen beszél. A nyugodt óvodai légkörben szívesen választ a számára vonzó tevékenységi formák közül, amelyek segítségével alakulnak, erősödnek az iskolai tanuláshoz is szükséges készségei.

Fontosnak tartjuk, hogy képes legyen szeretetet adni, másokra figyelni, a társakért tenni, a másságot elfogadni. Korához képest érzi a család, az óvoda, a szülőföld fontosságát. Ismeri környezetének szokásait, néphagyományait.

Ennek érdekében, óvodánk befogadó, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerüli a nemi sztereotípiák erősítését, elősegíti a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

Bízunk abban, hogy nevelőmunkánkkal segítjük e megfogalmazott gyermekekép valóra váltását.

3. Kiemelt nevelési elveink

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Az óvoda csak a családdal együtt tudja betölteni nevelő szerepét. Azon vagyunk, hogy kölcsönös bizalom hassa át az óvónő kapcsolatát a családdal.

- A gyermeklélektanra épülő, a játék és mese kiemelten fontos szerepét hangsúlyozó óvodai nevelést tartjuk számunkra követendőnek.
- Az óvónő hivatásából fakad: a gyermekek egyéni különbségének tiszteletben tartása, nagyfokú tolerancia, empátia.
- A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés övezz.
- Az óvodai nevelés segítse elő a gyermekek személyiségének fejlődését, az egyéni képességek kibontakoztatását.
- Biztosítjuk az életkornak és egyéni fejlettségnek megfelelő tevékenységeket, valamint a gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi feltételeket.
- A nevelési és fejlődési hátrányokkal küzdő gyermekeket differenciáltan fejlesztjük, a részképességekben elmaradottakat szakemberek segítségével felzárkóztatjuk, a szociális hátrányok kompenzálására törekszünk.
- A lehetőségekhez mérten hangsúlyt fektetünk a természet óvására, a környezetvédelmi nevelésre.
- A néphagyományokat, népszokásokat megismertetjük, az ünnepek, érzelmekre mélyen ható élmények fontos részei óvodai nevelésünknek.
- Úgy érezzük, hogy Nevelési Programunk megfelel a 3-7 éves gyermekek életkori szükségleteinek, a szülők igényeinek, az óvodapedagógusaink felkészültségének és a meglevő feltételeknek.

4. Kiemelt feladataink a nevelőmunkában

A családdal szorosan együttműködve igyekszünk változatos módon szerzett tapasztalatokat, érzelemdús élményeket nyújtani a gyermekeknek.

- Fontosnak tartjuk a közvetlen környezet megismertetését, megszerettetését, hogy kialakuljon a gyermekekben a szülőföldhöz való kötődés.
- Megismertetjük a gyermekekkel a népszokásokat, népmeséket, népdalokat, mondókákat, népi kismesterségeket azért, hogy múltunk értékei fennmaradjanak, tovább éljenek.

- Nevelésünkben kiemelten figyelünk az anyanyelv ápolására, a gyermekek beszédének, szókincsének fejlesztésére.
- Programunkat kiegészítettük az óvodai nevelés két olyan területének részletesebb kidolgozásával, ami az intézmény helyi adottságaiból következően mindig is fontos volt számunkra.

Így a

- a környezeti nevelés- ezen belül az egészséges életmódra való nevelés
- a néphagyományok ápolása

4. Nevelői stílusunk:

Programunk összeállításánál, céljaink meghatározásánál az *Óvodai nevelés országos alapprogramjának* alapelveit és *Zilahiné – Stöckertné: Óvodai nevelés játékkal, mesével* minősített óvodai program elemeit használtuk fel, a helyi körülmények figyelembe vételével.

A program olyan életmódszervezést ajánl a 3-7 éves gyermekekkel foglalkozó nevelőknek, amelyet eddigi gyakorlatunk, szakmai ismereteink alapján magunkénak érzünk.

Elfogadjuk alapelvnek, hogy az óvodáskor nyelve: a játék és mese érzéki és szimbolikus jelrendszere. Ebben élhető meg a nevelhetőség lehetősége: a társas - lelki funkció.

Az óvónő szabadsága az idő kezelésében, a játékok tartalmához illő szervezeti formák megtalálásában, a gyermeki műveltség anyagának a mindenkori helyzethez illő összeválogatásában valósul meg.

Elfogadjuk, hogy a követve vezetés eljárásai, a tevékenységre fordított idő és a gyerekekkel létrehozott őszinte kapcsolat, az egymásra figyelés fejlesztik ki valójában a csírázó képességeket.

Gyermekeklélektani ismereteinkre támaszkodva tudjuk, hogy a kisgyermek igénye: keveset, lassan, jót, gyakran ismételve. A regulációnak, az imitációnak és a külső-belső inspirációnak, az életkorhoz illő arányát kívánjuk megvalósítani.

A nevelés óvó és értékmegőrző szerepét hangsúlyozzuk, és e köré csoportosítjuk az egyéb tevékenységeket.

Célunk: A nevelő és a gyermek szabadságérzetének növelése, a demokratikus nevelői alapviszony létrehozása. Kulturális hagyományaink alapjainak átörökítése.

Az a gyermek, aki egy szakmailag jól felkészült, ráfigyelő óvónő mellett él, sokat mozog, ügyeskedik, kérdez, figyel és játszik, naponta mesét hall, minden az életkorához szükséges és a fejlődés szempontjából fontos képességet működteti. A rajzolás, barkácsolás, az éneklés és mondókázás, ismerkedés a tér és idő lehetőségeivel, a szerepvállalás, amit monológ vagy párbeszéd kísér: játék. Az óvodai élet kialakult fejlesztési területeit tehát teljes egészében magába tudja foglalni ez a tevékenységforma. Játszunk és mesélünk, és ennek természetes hozadéka a kisgyermeki tudás. Bizonyosak vagyunk afelől, hogy a kisgyermekkorhoz méltó, tartalmas elfoglaltságok, játék- és meseélmények jó alapot adnak a következő érési fok, az iskoláskor építkezéséhez. Valóságos fejlesztési eredményekre törekszünk: az adott életkorhoz illő testi - lelki - szellemi harmónia megteremtésére.

Összefoglalva: a szabályozásnak, az utánzásnak, a belső - külső ösztönzésnek az életkorhoz illő arányát kívánjuk megvalósítani. A **program lényege** a kíváncsiságra alapozott tágran értelmezett **tanulás**.

Úgy érezzük, hogy programunk nevelőtestületünk szakmai hitvallásához a legközelebb álló program.

Az alakíthatóság, az adott körülményekhez való alkalmazkodás egyik eleme a programnak, ez befolyásolta a választásunkat.

További felismerések, ajánlások, melyek egybeesnek nevelési gyakorlatunkkal:

- lehetőleg vegyes életkorú csoportot szervezünk
- az időt nem osztjuk fel rövid szakaszokra, a napirend folyamatos
- a nevelési folyamat alapegységét a 10 napos időkeret adja
- tervezésünk nem részletező, rugalmasan követi a játék logikáját
- a tevékenységek gyermekszemmel csak akkor érdekesek, a nevelés szempontjából akkor értékesek, ha élményszinten egészet alkotnak. Csak akkor értelmesek, ha játékcéljuk van
- játékaink nagy része a szabadban zajlik

Felfogásunkban a gyermekkor a legtágabb értelemben vett tanulásnak és az életfontosságú beállítódások kialakulásának a kora.

A helyi programunk megvalósításához az intézményben meglevő személyi és tárgyi feltételek megfelelőek.

A jó színvonalú nevelőmunkához, a játékeszközök pótlásához, egyéb kiegészítő eszközök beszerzéséhez a költségvetésünkben évről évre elegendő összeg áll rendelkezésünkre.

Így megállapíthatjuk, hogy a helyi programunk bevezetése sem a fenntartó önkormányzat, sem a szülők részéről többletkiadással nem jár.

Elvárható eredmények:

- A test-lélek és szellem életkorra jellemző összhangja.
- A nagy- és kismozgások önálló, bátor, ügyes kivitelezése.
- A világ egészére való nyitottság és ráhangoltság.
- A képi látásmód erőteljessége, kifejezési formáinak megtalálása rajzban, játékban, mesehallgatásban.
-
- Egyénileg, párban és csoportokban folyó játékokra való alkalmasság.
- Viselkedés keresetlensége, az emberi együttélés szabályaihoz való igazítása.
- Élénkség a fegyelmezési helyzetek minimumával.
- Az akadályok legyőzésének változatos megoldása.
- A kompromisszumkötések gyakorisága.
- Elemi tájékozódás az emberi kapcsolatokban, térben, időben, a dolgok és történések ok-okozati rendjében, fontossági sorrendjében.
- A tág értelemben vett tanulási vágy és képesség.
- Az „én már tudom” büszkesége. Kisebb megbízások teljesítése.
- Helyzethez illő, érthető beszéd.
- Annak jelei, hogy csökken a viselkedés érzelem és indulatvezéreltsége.
- Megjelennek a fogalmi gondolkodás jelei.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél ezek a kritériumok- speciális szakember bevonásával is- csak árnyaltan, részben valósulnak meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek szóló speciális fejlesztő tevékenységek:

Biztonságosan, egyéni képességeihez mérten sajátítsa el az óvoda szokásrendjét

Ismerje meg az alapvető játékokat. Válasszon magának játékeszközt, használat után tegye a helyére. Tudjon egyszerű építményt készíteni. A szerepjáték elemei jelenjen meg a játékában.

Ismerjen verset, mondókát, dalt, szívesen hallgasson mesét.

Magától is kapcsolódjon be az óvónő kezdeményezésébe, a közös játékba, mozgásba. A tanulási folyamatban közreműködő részvételüket biztosítjuk egyéni képességüknek és fejlődési ütemüknek megfelelően.

Az integrált nevelés folyamatában a prevenció, a korrekció és a kompenzációs nevelési feladatainkat sérülés specifikusan, egyénre szabottan határozzuk meg.

Alakuljon ki az elemi szociális viselkedés és kommunikáció.

Tudja megfogalmazni kéréseit, kívánságait a környezete felé.

5. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Minden gyermek feltétel nélküli elfogadása: Személyiségük, képességeik, tehetségük kibontakoztatása- elsősorban a játékon keresztül közvetített, az életkornak megfelelő műveltségtartalmak eszközrendszerével.

Minden gyermeket megillet a neki megfelelő, sajátos bánásmód:

- A kövezelményszint életkornak és egyéni képességeknek megfelelő módosítása.
- Fokozott tolerancia, elfogadó magatartás a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű, illetve a beilleszkedés-, magatartási-, tanulási zavarral küzdő gyermekekkel, családokkal.
- A hátrányos megkülönböztetés minden formáját elutasítjuk. Intézményünkben nem szervezünk olyan programot, tevékenységet, nem kérünk olyan eszközöket, amelyek költségei a szülőknek aránytalanul nagy terhet jelentenének, és ezzel a gyermekek egy részét kizárnánk az azon való részvételből.

6. Integrált nevelés

A sajátos nevelési igényű gyerekekről a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményt ad. Ez alapján szakemberek segítségével neveljük őket.

– Feladataink ezen a területen:

- A **nagyothalló** gyermek elfogadtatása a halló közösséggel. Segítsék a tájékozódásban, a tevékenységekben. Tanuljanak meg kommunikálni vele, közösen játszani.

Szakember segítségével megtanulják a beszédet megérteni.

- A **súlyosan akadályozott beszédfejlődésű** gyerek elfogadtatása a csoporttal. Képesek legyenek valamilyen módon megértetni vele magukat

Szakember segítségével az expresszív beszédük fejlesztése.

- **Értelmi fogyatékos** gyerek szocializálása a csoportban. A mindennapi életbe való bevonásuk, készségeikhez mért feladatok elvégeztetése. Szakember segítségével a kognitív funkciók minél intenzívebb fejlesztése.
- a) A testi, érzékszervi sérült gyermek másságának elfogadtatása a gyerekközösséggel. A sérülésükből adódó hátrányok kompenzálása más területeken.
- b) A hyperaktív gyerekek magatartás problémáiból adódó konfliktusok kezelése, elfogadtatása a gyerekközösséggel.
- **A tevékenységek megszervezése:** gyógypedagógus egyéni terve alapján

7. Sajátos nevelési igényű gyermek

Az óvónő példát mutat. Elfogadja őt olyannak, amilyen. Elnyeri bizalmát, erősíti öntudatát. Bevonja a játékba, képességeihez mért feladatot ad neki. Elismeri teljesítményét, igyekezetét. Kedvező adottságaira épít. Melléje ül, kézen fogja, őt választja párjának.

Társai felé irányítja, elmondja a csoportnak, hogy adott gyermek miben más, mi a problémája. Elmondja, hogy az emberek különbözőek, mindannyian másak vagyunk. Együtt, közösen többre vagyunk képesek. Mindenkinek kihangsúlyozza a jó tulajdonságát. Szeretettel, türelemmel közeledünk a „más” gyermek felé is-, a gyermekek ezt látják tőlünk, és ezt tanulják meg. A nevelés hatására a sérülés arányában, a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek. Mindig annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

Fejlesztési területek:

- szociális készségek fejlesztése, önbizalom erősítése
- nagymozgás-testséma
- téri észlelés-téri tájékozódás, jobb-baloldalúság, irányfejlesztés
- taktilis észlelés
- vizuo-motoros koordináció, szem-kéz, szem-kéz-láb, intermodális kódolás (látás, hallás, mozgás)
- vizuális figyelem, érzékelés
- vizuális észlelés-látási megkülönböztető képesség, vizuális differenciálás, alak-állandóság, alak-háttér tagolása
- vizuális emlékezet-vizuális memória, vizuális szeriális emlékezetfejlesztés
- auditív verbális figyelem

- auditív észlelés-hallási megkülönböztető képesség, differenciálás
- verbális észlelés-beszédmotorika, grammatika, szókincs bővítése
- verbális-auditív emlékezet, auditív szeriális emlékezetfejlesztés
- finommozgás-grafomotorika
- nyelvi kifejezőképesség

8. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésének célja:

A társadalmi kohézió erősítése, a hátrányt szenvedők társadalmi integrációja

Az esélyegyenlőség biztosítása terén a szegényebb családok gyermekeinél jelentkező kognitív hátrányok mérséklése.

A szociális hátrányok kompenzálása. Ez nem jelenti azt, hogy az óvoda átveheti a család, a szociális ellátórendszer, vagy éppen az önkormányzat szerepét. E helyett mélyebb együttműködésre törekszik a többi szereplővel, a szülővel, a gyermekjóléti szolgálattal, a védőnői hálózattal, a fenntartóval, a civil szervezetekkel és más intézményekkel. Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel.

II. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, GONDOZÁS

Általános feladatok:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;

- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A nevelésnek fontos feladata a gyermek tökéletes fizikai, szellemi, szociális állapotának olyan biztosítása, amely lehetővé teszi számára a környezetével való teljesen kiegyensúlyozott, dinamikus kapcsolatot.

Az egészségnevelés három részterülete: testi-szomatikus; pszichés -mentálhigiénés; szociális - társas mezőben folyó személyiségformálás.

Miért tartjuk fontosnak a testi nevelést?

Azért, mert megváltozott az életmód, az egyén és környezete közötti kapcsolat; a szellemi munka aránytalan túlsúlya alakult ki; a pszichés túlterhelés, a fokozott ingerek, a nagyarányú stresszhatás, az egyoldalú idegrendszeri megterhelés túlzott igénybevételt jelentenek a gyermek számára. Erőteljesen csökken a szabad levegőn való tartózkodás, tevékenykedés, játék. A gyermek regenerálódása elégtelen, a táplálkozás terén problémák vannak. A fenti jelenségek indokolják azt, hogy nevelési rendszerünkben a testi nevelés az egészséges életmód alakítása az eddigieknél hangsúlyosabb szerepet kapjon.

Óvodáskorban figyelembe vesszük a gyermek testi fejlődésének főbb sajátosságait: különböző szervek gyorsan és egyenetlenül fejlődnek, gyorsan deformálódhatnak. Kevés a

csontokban a mész, foszfor, ezért könnyen görbülhetnek. A rossz testtartás megnehezíti a légzést, táplálkozást, kihat a gyermek közérzetére.

A helyes testtartás érdekében fontosnak tartjuk a sok mozgást a szabadban.

Az egészség megóvása, egészséges életmódra nevelés

Fontos feladatnak tartjuk az egészség megvédését, az egészséges állapot változatlanul tartását. Ennek módja a helyes életmód kialakítása, amelyben az elfoglaltságok, tevékenységek, a szabad levegőn való tartózkodás, az ülő és mozgásos elfoglaltságok, a pihenés, illetve az alvás arányosan váltakoznak az életkornak megfelelően.

Az egészség megtartását segíti a helyes táplálkozás, amely biztosítja a növekvő szervezetnek az építéshez szükséges, megfelelő minőségű és mennyiségű, napi változatos étkezést, mérsékelt szénhidrát-, és gazdag, sokféle fehérjedús, vitamin és ásványianyagtartalmú táplálékot.

Ügyelünk az egészségügyi követelmények biztosítására. Így a napirendet úgy állítjuk össze, hogy az rugalmas legyen. Figyelembe vesszük, hogy az életkor meghatározza a terhelhetőséget, a tempót!

Fontos a nyugodt, kiegyensúlyozott óvodai légkör az idegrendszer egészsége szempontjából. Derűs környezetben a gyermek jól érzi magát, nyugodt.

Egészséges környezeti feltételek megteremtése

Az óvodánk udvara az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Kialakítása, felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja minden évszakban és a különböző napszakokban. A szabad mozgást, az edzést, a változatos tevékenységeket megfelelő felszerelési tárgyak, eszközök szolgálják.

Az óvoda építészeti adottságait, a helyiségeket a pedagógiai feladatok megvalósítása érdekében célszerűen használjuk.

Figyelünk a belső tér kialakítására, megfelelő világításra, a szellőztetés fontosságára. A berendezési tárgyak megfelelő méretűek, könnyen tisztíthatóak.

A játékok, eszközök célszerűek, anyagukban megfelelőek.

Igen fontos a higiénés, testápolási szokások kialakítása. A testápolás a gyerekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat, tisztaságigényük kialakítását szolgálja.

Minél fiatalabb a kisgyerek, annál nagyobb szüksége van a testápolásban a felnőttek közreműködésére.

Valljuk, hogy amíg a kisgyerek testi szükségletei nincsenek kielégítve, addig nem tud tevékenyen részt venni a napi óvodai életben.

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de fejleszti az ízlést, önállóságot. Fontos a többretegű öltözködés, a ruházat anyaga, a megfelelő cipő, a kényelmes ruházat.

Fokozottan figyelünk arra, hogy megelőzzük a baleseteket az épületben, az udvaron, testnevelés foglalkozáson, sétán, kirándulásokon.

A szervezet edzése, a betegségek megelőzése

A testi nevelés dinamikus részfeladata a szervezet aktív megerősítése. Ezzel az egészség gyengülésének, elvesztésének megelőzését biztosítjuk.

Fontos a testi - szellemi - fizikai edzés. Ki kell védeni a káros hatásokat, vagy károsodás nélkül el kell viselni. Edzéssel tudatosan és szervezeten készítjük fel a szervezetet az alkalmazkodásra.

Edzésnél különösen ügyelünk a mértékre. A fokozatosság fontos, de figyelembe kell vennünk a gyermek egyéni edzettségi fokát. A szervezet erősítésének fő formája a mozgáskészség fejlesztése. Ennek biztosítója az óvodai testnevelés foglalkozás.

Célszerű tervezett formában, gimnasztikával előkészítve, játékkal kiegészítve, nagyon fejlesztő hatású. Itt alakítjuk ki a gyerekekben a sokoldalú testmozgást, hogy elsajátíthassák az eredményes mozgásos cselekvéseket, hogy a mozgásigény életszükségletükké legyen. A helyesen megválasztott mozgások többféleképpen erősítik a szervezetet.

Fejlesztjük az erőt, az állóképességet, a gyorsaságot, ügyességet, ruganyosságot.

A fenti pszichofizikai képességek kialakítása érdekében végzett rendszeres testmozgás biztosítja a keringési szervek fejlesztését, edzését. A természet természetes erőinek felhasználását elengedhetetlennek tartjuk az edzés szempontjából. A Keipp-kúra és a szószoza rendszeres látogatása is fontos az egészség megóvásában és az immunrendszer edzésében.

A szabad levegőn való tartózkodás, a séta, a kirándulás különösen egészséges. A légfürdőzés fontos az edzés szempontjából.

A napozás előnyei mellett ügyelünk a negatív hatásokra (pl.: a nyári időszakban 11 órától árnyékos helyen tartózkodunk, így védjük a gyerekeket a káros sugárzás ellen). A szabad levegőn való tartózkodás hatványozottan erősíti az óvodás kisgyerek ellenálló képességét.

Szükség esetén, megfelelő szakemberek bevonásával- a szülővel, óvónővel együttműködve-, speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési nevelési feladatokat is ellátunk.

Az egészséges életritmus, a helyes életmód, a napi tevékenységek, a rendszeres testmozgás, az edzés az egyén kiegyensúlyozottságának, kellemes közérzetének alapvető feltétele.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, használják a wc-t.
- A tisztálkodási eszközök megválasztásában és használatában önállóak, vigyáznak rá, helyükre teszik azokat.
- Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Az öltözködésben önállóak, képesek megválasztani a helyes sorrendet. Ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, megkötik.
- A hőmérsékletnek megfelelően öltözködnek.
- Ruhájukat összehajtva a helyére teszik. Ügyelnek saját külsejükre, ismerik ruházatuk tisztán tartásának lehetőségeit.
- Esztétikusan terítenek. Megfelelően használják a kanalat, villát, kést, szalvétát.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasszanak.
- Tudnak tálból meríteni, kancsóból önteni.
- Kulturáltan étkeznek.
- Az asztal mellett természetes testtartással ülnek.
- Tudnak ajtót nyitni, csukni, csendben közlekedni.
- Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Megfelelően használják a környezet tisztán tartására szolgáló eszközöket.

Egészségfejlesztési programtervünk

Az egészségnevelés az óvoda megalapozó jellegű, immanens, minden nevelési mozzanatban jelenlévő feladata. Az egészség a testi, fizikai, szellemi, pszichikus és a társas-társadalmi, szociális jóllét állapota. Testben és lélekben egészséges, boldog, kiegyensúlyozott gyermek az, aki harmóniában van környezetével és önmagával.

Az egészségnevelés az óvodai élet minden mozzanatában jelen van, a nevelési folyamat egészét áthatja:

Egészséges lesz testileg, ha:

- életmódja egészséges, mert az őt irányító felnőttek erre különös gondot fordítanak
- sokat, kedvére mozoghat, mert a mozgás lételeme
- edzett, motorikusan fejlett, mert kipróbálhatja magát és, hogy mire képes

Egészséges lesz lelkileg, ha:

- bízik önmagában, mert mi is bízunk benne
- elfogad másokat, mert őt is elfogadják
- tudja, hogy segíteni jó, mert őt is segítették
- képes szeretetre, mert őt is szeretik
- vállalja cselekedeteit, mert igazságérzete úgy kívánja
- érzelmileg kötődik szülőföldjéhez, nemzetéhez, mert jó tartozni valahová

Egészséges lesz szellemileg, ha:

- kezdemenyező,tevékeny, mert módja van próbálkozni
- óvja, védi környezetét, mert tudja, hogy az élet minden formája érték
- könnyen kommunikál, gondolatait mások számára érthetően fogalmazza meg, mert anyanyelvén szívesen, gazdag szókincssel beszél
- önálló véleménye van, mert mindig meghallgatják
- elgazodik a világ dolgaiban, mert értelmes szabályok között él

Az egészséges életmódra nevelés kapcsolata a többi nevelési területtel:

Az egészséges életmódra nevelés komplex, összetett hatást gyakorol a gyermek testi, mentálhigiénés és szociális fejlődésére és természetes egységet alkot az óvodai nevelés többi területével:

- erkölcsi neveléssel (tolerancia, empátia)
- értelmi neveléssel (gondolkodás, kombinációs és szervező képesség)
- érzelmi, akarat neveléssel (kitartás, csapatszellem)
- esztétikai neveléssel (ritmus, mozgásharmónia)

Az egészséges életmódra nevelés helyszínei:

- csoportszoba
- óvoda udvara
- település utcái, közeli erdő, domb
- Kneipp Ház- sószoza

Az egészséges életmód kialakítását szolgáló tevékenységek:

- séták, kirándulások
- egészséges táplálkozás

- gyümölcs- és zöldségnapok
- mindennapos testnevelés
- mozgásfejlesztő eszközök egész napos spontán használata
- Sószoba látogatása
- a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a deviáns viselkedési formák, a bántalmazás és erőszak megelőzése
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás
- személyi higiéné

Az értelmi fejlesztés igénye az egészségnevelésben:

A kisgyermeknek egyre több ismeretet kell megszereznie és rendszereznie szervezetének működéséről, az egészségvédelem alapkérdéseiről (pl. kórokozó, fertőzés, betegség, táplálkozás, aktív mozgás és pihenés stb). A gyermek már előzetesen jelentős mennyiségű egészségvédő ismeretet hoz magával a családjából. Ezekhez az ismeretekhez kapcsolódnak azok az egészség-védő, egészségfejlesztő biológiai ismeretek, amelyeket a gyermek, értelmi szintjéhez mérten, az óvodában szerez meg. Az egészség-védelmi ismeretközlés lehetősége kiterjed az óvodai foglalkozások mellett a szabadidő más lehetőségeire is, így a játékra, a kísérletezésre, a megfigyelésekre, a sétákra, kirándulásokra.

Egészséges táplálkozás:

A növekedés és fejlődés egyik legfontosabb előfeltétele az egészséges táplálkozás.

Az egészséges táplálkozáshoz a gyermekeknek az 5 alapélelmiszercsoport mindegyikéből szükséges naponta fogyasztani. Ezek:-kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs

-zöldség, gyümölcs

-hal, hús, tojás

-tej és tejtermék

-olaj, margarin, vaj, zsír

Boltos és piacos játékainkban ismertetjük meg gyermekeinkkel az alapélelmiszereket.

A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében, a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk bent és kint egyaránt.

2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS - AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEK ÉRZELMI ÉLETE, AZ ÉRZELMI SZOCIALIZÁCIÓ

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az érzelem összetett lelki jelenség. Mivel a kisgyermekkor az érzelmek dominanciája, uralma jellemzi, ezért tulajdonítunk nagy jelentőséget a gyermek érzelmi fejlődésének.

Az érzelmek belső egyensúlyt teremtenek azzal, hogy a külvilághoz való alkalmazkodásunkat egészítik ki az önmagunk belső világához való alkalmazkodással. Az

érzelem közvetít az egyén és a folyton változó helyzetek, események között. Önkifejtésünk energiáját adják, vágyak, ambíciók formájában. Cselekvésre indítanak.

Az érzelmileg átfűtött érdeklődés, figyelem és emlékezet sokkal nagyobb hatásfokú, mint az érzelmileg üres értelmi tevékenység.

Érzelmek környezetünkhöz kötnek, vagy attól taszítanak el és bennünket. A gyermek születésekor érzelmekre való képességet hoz magával. Környezetétől függ - anya, család, bölcsőde, óvoda, stb. - hogy érzelmei milyen irányban fejlődnek, alakulnak.

Az érzelmek, az érzelmi élet a testi állapotra is befolyással vannak. Az érzelmi élet megzavart egyensúlya testi tünetekben is mutatkozhat. Ugyanakkor a biztos érzelmi egyensúly viszonylag rossz körülmények között is jó állapotban képes tartani a gyermeket.

Az érzelemfejlődés során először az alapszintű érzelmek jelennek meg; félelem, harag, düh, öröm, szeretet.

Félelem: Az óvodáskorú gyermek esetében a képi gondolkodás kialakulásával együtt megjelenik a szimbolikus félelem. Ennek leggyakoribb formája a sötétségtől való félelem. A szimbolikus félelmek feloldásában úgy segíthetünk a gyermeknek, ha megküzdési próbálkozásaiban bátorítjuk. Fontos, hogy azt érezze: a félelemmel teli esemény elkerülhető, meg lehet vele küzdeni.

Harag, düh: A harag támadó jellegű érzelem, amely általában agresszivitásra készítet. A düh állapotát gyors energia mobilizáció és elszántság átélése kíséri. A felnőttek feladata, hogy olyan viselkedésmintákat közvetítsenek a gyermekek felé, amelyek segítségével a düh energiáit, a haragot kiváltó probléma jó irányú megoldására használja fel a gyermek. A nevelés feladata nem az, hogy az agressziót teljesen leállítsa, hanem az, hogy az agresszió olyan formáit hozza létre, amelyek a társadalom számára elfogadhatóak (önérvényesítő agresszió - aszertivitás).

Öröm, szeretet: Az öröm előzménye valamilyen pozitív, pl. esemény, vágyott dolog elérése. Az egyén elismerést kap, sikert ér el. Az örömet átélő ember pozitívan gondolkodik, empatikusabb embertársaival, nyitott, keresi másokkal a kapcsolatot.

A szeretet mindig társhoz kötött, egy személyhez kapcsolódik, annak jelenlétéhez, vagy létéhez kötött. A szeretetet átélő ember melegséget, bizalmat, biztonságot, nyugalmat él át.

A gyermek személyiségfejlődésének különösen a korai szakaszában kulcsszerepet játszik az anya személye, a tőle kapott szeretet.

Fontosnak tartjuk:

-Az óvoda derűs-nyugodt-elfogadó légköre oldja szorongásaikat, erősítse énképüket, segítse **erkölcsi tulajdonságaik** (együttérzés, segítőkészség, türelem, figyelés a társakra), **akaratuk**

(ezen belül: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését, életkoruknak megfelelő **szokás- és normarendszer** kialakulását.

-A hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű vagy különböző zavarokkal küzdő gyermekek másságának elfogadása, elfogadtatása. Óvodai szocializációjuk szempontjából elsődleges és modellértékű az óvodában dolgozó **felnőttek példája**. Az integrált nevelés, ugyanakkor olyan szocializációs lehetőségeket, érzelmi többletet nyújt, amely mindenkit egyaránt gazdagít.

-A játék, a mindennapos mese, az ének az érzelmek megélésének, gazdagításának, alapvető **erkölcsi szokások, értékek megismerésének és a szocializációnak legfontosabb eszközei**.

-A **közösségben átélt élmények**- amelyek az ünnepre való készülődés időszakaiban felerősödnek- a gyermek érzelmi életét, akarati és erkölcsi tulajdonságait erősítik, megalapozásukat segítik.

Értékorientált közösségi nevelés és szocializáció

A gyermek szocializációja az a folyamat, amelynek során megismeri szűkebb és tágabb környezetét, annak szokás és normarendszerét, hagyományait, értékeit, együttélési szabályait, életmódját. A szocializáció eredményeként sajátítjuk el anyanyelvünket, a nemzeti identitástudatunkat, a keresztény kulturális értékeket és mindazokat az ismereteket, képességeket, készségeket, szokásokat, amelyek nélkül alkalmatlanok lennénk a társas életre. Nem csak formálódunk, hanem mi magunk is közreműködünk a közvetlen környezetünkben élők személyiségének alakításában. A szocializáció során a játék nagy jelentőséggel bír. A gyermek ebben elsősorban a komplex társas emberi valóságot dolgozza fel, és csak kisebb részben a tárgyat. A szocializációs tanulás során fontos szerepe van az ún. direkt instrukcióknak és érveléseknek. Ezek tulajdonképpen. általános információk arról, hogy mit kell mondani vagy csinálni, mikor és hogyan kell ezt vagy azt tenni, bizonyos helyzetekben hogyan kell viselkedni. A szűkebb és tágabb környezet megismerése a nemzeti identitástudatnak, a keresztény kulturális értékeknek és a családhoz való kötődésnek az alapja.

Az új gyermekek fogadása, befogadása

Az óvodák a törvény értelmében csak a 3. életévüket betöltött gyermekeket fogadhatják, illetve azokat, akik adott év dec. 31. napjáig betöltik a 3. életévüket.(Kt.66.§)

Ezt igen fontos volt megfogalmazni, elsősorban is a gyermekek miatt.

Az ő számukra az a jó, ha nyugodt, kedvező körülmények között az anyával, az érzelmi biztonságot nyújtó családdal maradhatnak legalább 3 éves korukig, ill. még tovább.

Három - négy éves kortól lassan felébred a gyermekek igénye arra, hogy a családon kívüli társas együttlétben is legyen részük, s ilyenkor jó, ha elmehetnek az óvodába.

Azt tapasztaljuk, hogy az óvodába járás kezdetét nem a gyermekek társak utáni vágya, sokkal inkább a családok anyagi helyzete befolyásolja.

Óvodánkban régi hagyománya van már a szülővel együtt történő ún. „beszoktatásnak”, befogadásnak.

Az intézményünkbe beíratott gyermekeket a kötetlenebb nyári időszakban szívesen fogadjuk egy-egy látogatásra, ismerkedésre a szülővel együtt, viszont kötött ideje nincs.

Az óvodakezdés időpontjának megválasztásában messzemenően figyelembe vesszük a szülők kérését, igényeit. Fokozatos ismerkedésre lehetőséget adunk.

Az elválás nehéz, a biztonságérzet megszerzése hosszú folyamat, tapintatot, de meleg határozottságot is igényel szülőtől-óvónőtől egyaránt.

Feladataink az érzelmi , az erkölcsi nevelés és az értékorientált

közösségi nevelés területén

- Megteremtjük azt az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes légkört, amelyben megvalósul az egymás megbecsülése, a figyelmesség, a segítségnyújtás.
- Segítjük a gyermeket abban, hogy megtanulja szándékait, érzelmeit mások által is elfogadható módon kifejezni.
- Legyen tiszta és világos képünk, véleményünk a világról, és arról, hogyan is kell az embereknek élni, helytállni, viselkedni.
- Legyünk őszinték, tudjuk azt, hogy nem csak azzal nevelünk, amit mondunk, követelünk, cselekszünk, hanem a bennünk rejlő indulatok szerint is.
- Az óvónő biztonságot, bizalmat, elfogadást és védelmet nyújtson, utánozható mintát adjon. Az óvoda dolgozóinak kommunikációja és viselkedése is modell értékű legyen.
- Fontos óvónői feladat, hogy megalapozzuk a szocializálódáshoz szükséges erkölcsi, akarat tulajdonság-jegyeket, az együttélés viselkedésformáit.
- Odafigyelünk, arra hogy a gyermekek megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a családhoz és a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Támogatjuk a gyermekbarátságok kialakulását, a csoporton belüli egymáshoz való kötődéseket.
- Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek elfogadják és tiszteletben tartsák a különbözőségeket.

- Biztosítjuk a fejlődéshez szükséges változatos tevékenységi formákat, a tevékenységekhez a szabadságot, a pontos határok megjelölésével.
- Közös élményekkel (óvoda - csoport) erősítjük az összetartozás érzését.
- Az óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Megalapozzuk a szokás- és normarendszert
- Kiemelten figyelünk a hátrányos helyzetben élő gyermekekre.

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink:

Szociális hátrányú gyermek: hátrányos helyzetű

halmozottan hátrányos helyzetű

egyedülálló szülő által nevelt

aki jogosult a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre

Feladataink:

- megállapítani, hogy képességei kibontakozásában elsősorban mi akadályozza
- meghatározni a lemaradás mértékét, minőségét, majd megkezdeni a felzárkóztatást

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére:

- egészségnevelési, gondozási tevékenységek
- a szülői közösség és a nevelőtestület segítségnyújtása a rászorulóknak, amely lehet tárgyi vagy szociális jellegű

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz, az óvodában dolgozó felnőttekhez.
- Képesek a kapcsolatteremtésre a felnőttekkel és a társakkal.
- Képesek felmérni saját helyzetüket a csoportban.
- Készek a társakkal való együttműködésre.
- Képesek társaik akaratát tudomásul venni.
- Elfogadják társaik kezdeményezéseit.
- Képesek a konfliktusos helyzetek megoldására, kivédésére felnőtt segítsége nélkül is.
- Örülnek a csoport közös sikereinek.
- Szívélyesen tevékenykednek a csoport érdekében.
- Önállóak a véleményalkotásban, döntésekben, választásokban, a vállalt feladatok elvégzésében.

- Gyakorolják a tapintatos viselkedést.
- Ismerik és értik az óvónő metakommunikációs jelzéseit.
- Tisztelettudóak, figyelmesek a felnőttekkel és társaikkal. Szívesen segítenek, ha annak szükségét látják.
- Igazmondásra törekszenek.
- Feladattudatuk kialakulóban van, ami a feladatok megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.
- Igyekszenek legyőzni a felmerülő akadályokat.

3. AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére,

szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Értelmi nevelés

Az értelmi nevelés a nevelés azon oldala, amely a művelődési anyag rendszeres feldolgozása során fejleszti az értelmi erőket, képességeket és hat az óvodáskorú gyermek világképének kialakulására.

Mi a feladatunk?

- Fejlesztenünk kell az értelmi képességeket.
- Lehetőséget kell adnunk a képességek megnyilatkoztatására.
- Biztosítanunk kell a képességek optimális kibontakoztatásának lehetőségét.

Két alapvető emberi tevékenység kell ehhez: a tanulás és a munka. E kettő elsajátítása és megszerettetése fontos. De szükséges a megfelelő érzelmek átélése, magatartáskultúra kialakítása, a gondolkodás fejlesztése, belső motivációs szükséglet kialakítása.

Az értelmi nevelés akkor tölti be szerepét, ha az egyéni képességek megnyilatkozhatnak. A különböző képességek minden esetben gyakorlati tevékenységet igényelnek és a megfelelő tevékenységek gyakorlásával alakulnak ki.

Értelmi képességek

- A figyelem előfeltétele és következménye a tanulásnak. Fejlesztjük terjedelmét, koncentrációját, stabilizációját. Ezért fontosnak tartjuk az óvodai nevelésben a cselekedtetést, tevékenykedtetést.
- A valóságot észleléssel, érzékeléssel közvetlenül ismerjük meg. Az érzékszervek fejlődése óvodás korban funkcionális, azaz használat közben fejlődik. Minél fejlettebb az első inger, annál eredményesebb a folyamat, ezért fontos, hogy minél több érzékszervre hassunk. A megismerő tevékenységek fejlődése a játékhoz kapcsolódik. Az óvodás térben, időben való tájékozódása az élménygondolkodás folyamatán halad.
- A megfigyelés fejlesztése és irányítása a tapasztalatszerzésnél fontos mozzanat. Engedjük a kisgyereket „látni”.
- Az emlékezet fejlesztése fokozatos és folyamatos. Óvodáskor kezdetén az önkéntelen emlékezet dominál, majd kezd kifejlődni a szándékosság. Kezdetben a mozgás és cselekvés határozza meg a kisgyerek emlékezetét: az emlékezet cselekvésbe ágyazottan fejlődik. Ezután a vizuális emlékezet az uralkodó. Képekre, tárgyakra emlékszik jobban. 5. életév a szándékos emlékezet megjelenésének ideje, megnövekszik az emlékezet terjedelme.

- A képzelet szoros kapcsolatban áll az észlelési tapasztalatokkal. Fejleszteniünk kell a reprodukzív, produktív képzeletet. A gyermeki képzelet legtipikusabb megnyilvánulási formája a játék és mese.
- A kreativitásnak, gondolkodásnak fontos a szerepe a viselkedés szabályozásában, a külvilághoz való alkalmazkodásban (szocializáció), éntudat, önismeret formálásában. Mik segítik a gondolkodás fejlődését? Az egyéni tapasztalatok, a gondolkodási sémák, a mozgásos aktivitás.

Hol szerezheti a kisgyerek a tapasztalatot? Séták, kirándulások alkalmával ha valós helyen megfigyelheti a dolgokat.

A fogalmak elsajátításában fontos szerepe van a cselekvésnek, de ehhez kell, hogy szóbeli magyarázatot kapjon a felnőttektől.

A kreativitás és a gondolkodás a tárgyakról kialakult szemléletes képek, fogalmak, valamint műveleti készségek formájában felhalmozott ismeretekre és képességekre támaszkodik.

A felidézett tapasztalatok az új helyzetben történő alkalmazás folyamatában új elemekkel gazdagodnak és a gondolkodási sémák tovább fejlődnek. A gyermeki értelem fejlődésében igazi minőségi változások, ugrások figyelhetők meg a 7. életévben.

Az értelmi fejlesztésnek feltétele a helyes módszerek megválasztása, a megfelelő eszközök biztosítása és a jó óvónő - gyerek viszony.

Az óvodás gyermek értelmének megnyitása elsősorban érzelmein keresztül lehetséges. Fejlődése az érés és a fejlesztés együttes hatásaként jelentkezik.

A kisgyerek létszükséglete a játék, ebben él és fejlődik. A játék az egész személyiségre hat és a tanulás számtalan lehetőségét hordozza magában.

A gyermek önként, szabadon, belső késztetésből, kíváncsiságból játszik. Közben ismeretekre, tapasztalatokra tesz szert, új információkhoz jut, tanul. A tanulás, mint tevékenység a játékból indul ki és fejlődik.

Ha jól szervezzük a játékot, akkor az óvodáskor végére kialakul a tudatos munkavégzés és a tanulás iránti vágy, a feladat és felelősségvállalás képessége.

Kisgyerekkorban a világ még egy és oszthatatlan, műfajok nélküli szépség. Egybeolvad a játék, munka, tanulás.

A gyermek életkori sajátosságai miatt a gyakorlatban nem lehet szétválasztani a tevékenységformákat, hiszen minden tevékenységben más - más módon és arányban, de jelen vannak a játék, munka, tanulás mozzanatok.

Minden gyerekkel vele születik a cselekvési vágy az önmaga és a világ dolgai iránti érdeklődés. Ez a belső motiváció, amely szilárd alapot nyújt a fejlődéshez. A kisgyerek cselekszik, tevékenykedik, próbálja erejét.

Tapasztalatai hatására csak rá jellemző módon érzékeli, észleli a valóságot. A gyermeket a kíváncsisága, megismerési vágya arra ösztönzi, hogy próbálkozzon, kísérletezzon. A kísérletezés során sokirányú tapasztalatot gyűjt.

Jól sikerült tevékenység örömet ad, ezért az örömet újra át akarja élni. Új próbálkozásba kezd, új tudásra tesz szert, új örömhöz jut.

Inspiráló környezet segítő hatására egyre több dologról szerez tapasztalatot természeti és társadalmi környezetéből.

A gyermek személyisége életkori adottságaiból adódóan leginkább komplex tevékenységen keresztül fejlődik, több érzékszervet mozgósító cselekvések hatására. Ebben az életkorban játszani, dolgozni, tanulni, a világot megismerni, felfedezni belső szükséglet és örömforrás.

A kisgyerek élete minden percében tanul és minden élvezhető percet játékként él meg.

Feladataink az értelmi nevelés területén:

- Építünk a fejlődés, fejlesztés szempontjából a gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre, a meglévő tapasztalataira, tevékenységvágyra.
- Figyelembe vesszük az életkori sajátosságokat.
- Tudjuk azt, hogy mindenki a saját énjén keresztül érzékeli, észleli, értékeli a világot.
- Kielégítjük a testi, lelki, szellemi szükségleteket.
- A gyerek egyéni sajátosságait ismerve fejlesztjük képességeit.
- Megismertetjük a társadalmi, természeti környezettel, amivel szoros érzelmi kapcsolatot alakítunk ki.
- Az anyanyelvi nevelésre jelen van az óvodai nevelőtevékenység egészében. Az anyanyelv fejlesztése beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (javítgatás nélkül)
- Helyi lehetőségekre támaszkodva, igazodva az életkori sajátosságokhoz biztosítjuk az értékközvetítést.
- Változatos tevékenységeket biztosítunk (idő, élmény, eszköz biztosítása).

- Valljuk, hogy alapvető tevékenység a játék, ennek szellemében valósítjuk meg a célt és feladatot: spontán, szabad játékban valósulhat meg a tanulás.
- Ehhez kell a megengedő, támogató attitűd és a modellnyújtás az óvónőink részéről.

Anyanyelvi nevelés

Az óvodai anyanyelvi nevelés a gyerekek és az óvónő állandó, sokféle beszédkapcsolatában fejti ki hatását.

A mese és verselés a beszédkapcsolat intenzitásában és a szövegminőségben különbözik az egyéb hétköznapi beszédaktusoktól.

A nyelv az egyén és a közösség nélkülözhetetlen jelrendszere, gondolataink közlésének eszköze, nemzeti műveltségünk alapja, szavak, fogalmak összessége, gondolkodásmód és észjárás kifejezője.

Az anyanyelvi nevelés célja az érthető, kifejező, hatásos, meggyőző beszéd készségének kialakítása. „A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.” „Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.”

Az óvoda az eleven szóbeliség terepe, ahol a szeretetteljes bánásmóddal az érthető, kellemes beszéd is hozzátartozik.

Óvodánkban minden óvónő arra törekszik, hogy beszédmódja utánzásra méltó legyen.

Az anyanyelv tanulása a kifejezés, a megértés, a kapcsolatteremtés végtelen sora.

A kisgyerekek nem szóelemeket, szavakat tanul, hanem eseménysorokat tapasztal, amelyhez beszéd tartozik. A nyelvi folyamatok szociális folyamatok. A kisgyerekek beszéde kapcsolatteremtés a társsal. A felnőtt beszéde: beilleszkedés a társak közösségébe.

A beszéd tartalma óvodások esetében: „Figyelj rám!”, „Erősíts meg!”, „Hallgass meg és beszélj hozzám!” - kapcsolatfelvétel és kapcsolatteremtés.

Az anyanyelv tanulása a kisgyerekek testi - lelki képességét működteti: a nyelvi nevelés testi, erkölcsi és esztétikai nevelés.

Mi óvónők akkor járunk el helyesen, ha figyeljük a gyerekek egyéni megnyilvánulásait és állandó beszédkapcsolatban állunk csoportunkkal, ha meghallgatunk, beszélünk, mintát adunk az utánzásra. Ha mozdulatainkban, cselekedeteinkben, beszédünkben határozott, de gyengéd eljárásokat alkalmazunk, vagyis beszélő környezetet biztosítunk.

Kerüljük a szögletes, merev, kemény, érzelmileg hideg beszédstílust. Kivárunk, és nem megyünk szóözönnyel a dolgok elébe.

A köznap nyelv megnyilatkozásokban az anyai beszéd jellegzetességeit alkalmazzuk. Lassabb tempóban, több szünettel nyilatkozunk meg.

Az anyanyelvet nem úgy „tanítjuk”, mint az idegen nyelvet, hanem az egészből, a beszédhelyzetekből és a beszédviselkedésből indulunk ki.

Alkalmazzuk a metakommunikatív közlések széles skáláját. A kisgyerek a pillanatban, a jelenben él. Ezért szükséges, hogy a beszélgetés az élményhez kötődjön.

Nem vároztatjuk a kisgyereket, hiszen tudjuk, hogy elfelejti mondanivalóját.

Mit teszünk a mindennapi beszédhelyzetek kialakításáért?

- Figyelünk arra, hogy megértsük a gyermekbeszédet, annak eredetiségét, jellegzetességeit, báját.
- Természetesnek vesszük, hogy 20-25 kisgyerek között mindig zaj van. A viselkedés szabályozásával megtartjuk ezt természetes határok között.
- Saját magunkon kezdjük a beszédfigyelem gyakorlását, a finom mozdulatok, puha hangszín használatát.
- Használjuk a testbeszédet a szavak használata mellett (szemkontaktus).
- Javító megjegyzések helyett a kiegészítő közlést alkalmazzuk.
- Játékidőben lehetőséget adunk a beszélgetésekre.
- A nap folyamán bármikor két - résztvevős beszédhelyzeteket teremtünk.

Az anyanyelv dallama és ritmusa a beszéd gyökere. A gyerekekkel a gesztusnyelvvvel kombinált közléssel jobban megértjük egymást. A testtartás, a távolságfelvétel, a mozdulat, a hangszín, hangerő, a beszéddallam az erősebb támpont.

A kisgyerek próbálja a nyelvet és nem papagáj módjára utánozza. A nyelvi botlások ebben az életkorban nem hibák, hanem éppen a nyelvi egészség jelei, eleven nyelvhasználat.

Szeretik a szótagismétlő hangalakokat, a játékos ikerítéseket, játékos hangzású neveket. Az értelmes, egészséges kisgyerek megkérdezi, amire kíváncsi.

A nyelvi botlásokat nem minősítjük és nem javítjuk, hanem a helyes alakot beleszöjjük a saját válaszunkba.

A nyelvi rendszerek lassan elrendeződnek a kisgyerekek fejében, ha közlékeny, vidám felnőttek veszik őket körül. Ezt a folyamatot nem szabad siettetni. Az érés és a nevelés együtt fejtheti ki hatását. A beszédtanulás a legkisebb energiafelhasználás törvénye alapján halad. A gyerek mondanivalója őszinte, a közlés rövid utat keres. Nem rendelkezik beszédrutinnal, ezért nyelvének egyik legnagyobb esztétikai értéke a tömörség.

Az anyanyelv tanulása játék, mozgás, állandó gyakorlás, próbálgatás. Állandóan „mondikál” a gyermek.

Az anyanyelvi nevelés szempontjából az a jó óvoda, ahol minden kinyílik, az érzékek, az érzelmek, a képzelet, a kíváncsiság, a beszédkedv.

A mese, a dal, a vers a nyelv ünnepi ruhája. Képileg, ritmikailag megformált tartalom. A vers játék a nyelvvel. (Mondani kell és nem tanítani!)

A gyerekek a mese és vers alkalmával készen kapott szép szöveget hallanak. A nyelvi hűséggel elmondott mese alkalmával nyelvi ajándékosztogatás folyik. A gyerekek olyasmivel találkoznak, amiben sűrítve benne van mindaz, ami az élőbeszédből tartalmilag és formailag a leghatásosabb. A népi mondókák és népmesék révén egy olyan beszéd fajta kap természetes jogot, ami a nyelvi megújulás tiszta forrása. A mese- és gyermekjáték szövegek a nyelvzene szempontjából kidolgozottak. Ritmusuk a magyar észjárás tagolását, dallamuk a magyar beszéd természetes hanglejtését követi. Díszesek, de nem bőbeszédűek. A gyerekek ragaszkodnak a hallott szép kifejezésekhez. A természetes beszédhelyzetek mellett a mesék és versek szövege magasabb nyelvi minőséget képviselnek. Szórakoztatóak, illenek a kicsik csoportosulásaihoz, a nagyobbak szervezett együttléteihez.

Ezt a beszéd fajtát gazdagon találjuk.

Az anyanyelvi nevelés kulcsa az óvónő szövegtudása és spontán beszédbeli találékonysága.

A népmeséink, mondókáink a magyar nép lelkével, beszédével, művészetével szólnak a gyermekhez.

Nyelvi hatásuk feltétele a beszédes nevelői légkör, aminek létrehozásában köztünk és a gyerekek között kialakult érzelmi kapcsolatnak meghatározó szerepe van.

A mese- és a verselés csak a kulturált mindennapi beszéd közegében élmény!

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Törekednek a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére.
- Próbálják kifejezni a változások tartalmát szóban, rajzban.
- Rendelkezik a problémafelismerő és megoldó képességekkel.
- Tudják figyelmüket rövid ideig ugyanarra összpontosítani.
- Segítséggel javítják saját tévedéseiket.
- Ellenőrzik saját tevékenységüket.
- Törekednek az önértékelésre.
- Ismereteiket alkalmazzák a gyakorlatban.

III. A MEGVALÓSÍTÁS SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI

1. Személyi feltételek

Az óvodánkban dolgozó 1 **óvodapedagógus** pedagógiai főiskolai és közoktatás vezetői végzettséggel rendelkezik, szakvizsgázott pedagógus.

Tanulmányai során, majd azt követően továbbképzéseken, intenzív képzés keretében, önképzéssel folyamatosan bővíti ismereteit, szakmai tudását. Gondolkodására jellemző a nyitottság, az újítás szándéka, a helyi lehetőségek bővítése.

Óvodánkban megvalósul az a feltétel, hogy teljes nyitvatartási időben, a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

A gyermekekkel a csoportban 1 szakképzett **dajka** segíti az óvónőt nevelőmunkájában. A dajka feladata új megvilágításba került, túllépve a hagyományos gyakorlaton, mely a takarítást és a kiszolgálást foglalta magába. Amikor ideje engedi, a csoportban tartózkodik, ennek köszönhetően, az esetek többségében, két felnőtt tartózkodik a gyerekek között. A vegyes életkorú csoport kialakítását indokolja a program javaslata, a település gyermeklétszáma, az életkori megoszlások aránytalansága.

Az óvónő kézikönyvként használja az „Óvodai nevelés játékkal, mesével” című 5 kötetes segédkönyvet. Használjuk a javasolt kerettantervet, nagy időegységekben (10 nap) gondolkodunk. A **hetirend** rugalmas, nem foglalkozási formákra, hanem témakörökre, a megkezdett játékok végigvitelére alapoz. A kerettanterv több évre készül, elemei cserélhetőek az aktualitások függvényében. Az óvónő számára kiemelten fontos feladat, hogy gyermeklélektani, fejlődés-lélektani ismereteiket folyamatosan fejlessze. Elvárás, hogy a szülő, az iskola, vagy a Nevelési Tanácsadó felé nemcsak tárgyilagosan, de szakmailag megalapozott véleményt fogalmazzanak meg.

Technikai dolgozónk tevékenységével gazdagítja óvodánk munkáját, nélkülözhetetlen segítője és megbecsült tagja közösségünknek.

Logopédus heti egy alkalommal gondozza a beszédhibás gyermekeket.

Fejlesztőpedagógus egyéni fejlesztési terv alapján dolgozik.

Orvos évente két alkalommal, **védőnő** havi egy alkalommal, (vagy szükség szerint) látogat el az óvodába.

A **migráns** gyermekek fogadására is nyitottak vagyunk, ez esetben lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Személyi ellátottság:

1 fő óvodapedagógus (felsőfokú végzettséggel)

1 fő dajka (szakképzett)

1 fő konyhai dolgozó

A nevelő munka során az óvodai dolgozók egy folyamat részeivé válnak, ahol mindenkinek megvan a maga szerepe.

Fontosnak tartjuk, hogy az eddigi gyakorlat folytatásaként olyan légkört teremtsünk, amely igényes munkavégzésre készítet.

Pedagógusképünk a jövőre vonatkozóan

Az óvónő elfogadó, megerősítő légkört teremt, amelyben a gyermek számára az önkéntelen tanulás lehetősége az egész nap folyamán adott. Dicsérettel, pozitív megerősítéssel ösztönzi a gyermekeket a kívánt viselkedés elsajátítására. Sikerélményhez juttatja, amelynek motiváló hatására tudatosan épít.

Az óvónő lehetőséget nyújt arra, hogy a gyermek gyakorolja az emberi kapcsolattartáshoz, csoportban éléshez nélkülözhetetlen viselkedési, udvariassági formákat.

Szeretetteljes kapcsolatteremtő stílusa, hangneme minta a gyerek, a szülő számára, a gyermeket utánzásra ösztönzi. Az óvónő viselkedésében legyen toleráns, képes legyen a másság elfogadására.

2. Tárgyi feltételek

Óvodánk tágas, a gyermekek óvodai életéhez, a tevékenységekhez kényelmes, biztonságos, rendezett környezetet nyújt. A csoportszobában a falak színe, a textíliák, a szőnyegek harmonizálnak egymással. Szép növények, vesszőből készült kosarak, az óvónő természetes anyagokból készített tárgyai, játékeszközei teszik otthonossá a környezetünket.

A kisebb bútorok, polcok segítik a kuckók kialakítását, a játszóhelyek igény szerinti változtatását.

Külön tornaszoba nem áll a gyerekek rendelkezésére a mozgáshoz.

Az öltözőszekrények a rendeltetésszerű használatnak megfelelnek.

A mosdókban is tiszta környezet, függönnyel takart WC - fülkék, langyos víz a kézmosáshoz - áll rendelkezésre.

A szertárban helyezzük el a tornaszereket, néhány ritkábban használt játékot.

Az óvodavezetői szobában jól felszerelt szakkönyvtár található. A logopédiai szobában foglalkozik a logopédus és a fejlesztőpedagógus is a gyermekekkel.

Az udvar füves területén fából készült ügyességfejlesztő játékszerek és kettő nagyobb méretű homokozó van.

Az étkezéshez porcelán, üveg, rozsdamentes edényeket használunk. A terítékhez mindenkor hozzátartoznak a textil abroszok, szalvéta, szükség szerint a kanál, villa, kés.

Az ágyneműt havonta váltjuk. A törülközőket szintén az óvoda biztosítja.

Az óvodai eszközjegyzékben előírt berendezések, tárgyak, felszerelések nevelőmunkánkhoz rendelkezésünkre állnak. A z eszközjegyzék a program melléklete.

IV. A PROGRAM TARTALMA: JÁTÉK ÉS MESE EGÉSZ NAP

A kisgyerekek és a felnőttek kapcsolata a játék és a mesehallgatás során alakulhat ki legjobban **a képzelet és érzés összehangolódásával**. A gyerek amikor játszik, érzés és élménysort játszik el. A játék és a mesehallgatás indítéka ebben azonos: „ezt szeretném, ezt akarom érezni”.

A nevelő legfontosabb feladata: hagyni, hogy a kisgyerek eredetisége szabadon fejlődjen, ami természetesen nem azt jelenti, hogy mindent megengedünk neki, hanem azt, hogy teljes odafordulással bánunk vele, egészséges környezetet alakítunk ki a számára, jó szokásokra, életritmusra, korához illő fegyelemre is szoktatjuk.

A nevelőmunka szempontjából rangsoroljuk a gyerekek szükségleteit. Ezek fontossági sorrendet alkotva a következők:

- testi szükségletek,
- védelem, biztonság- és felnőtt-igény,
- mozgás, cselekvés,
- játék, képzelődés,
- mese, beszéd,

- együttlét a társakkal,
- és a kíváncsiságra alapozott, tágan értelmezett tanulás.

A testi szükségletek civilizált kielégítése mindenk előtt való. Ezek önkényes késleltetése vagy agyonszabályozása kínzó feszültséget okoz. Tehát: vizet inni, WC-re menni, szabadon mozogni mindig lehet. Enni és aludni az egyéni igények és a legszükségesebb csoportnormák figyelembevételével kell és lehet. Erőltetésükkel vagy megvonásukkal sohasem fegyelmezhetünk.

A védelem és a biztonság iránti igényt állandó jelenlétünkkel elégítjük ki. Nem vagyunk mindig a középpontban, de sohasem maradhatnak magukra a gyermekek. Személyes jelenlétünkkel képviseljük a csoportos együttlét következő elemi szabályait:

- Hagyd játszani a másik kisgyereket!
- Ha rombolósdit játszol, a magadét építsd és rontsd szét!
- Megegyezés szerint néhány az otthoni játékszer behozható, de a tulajdonosa vigyáz rá. Jobb a játék, ha a helyzetek kívánalmai szerint másoknak is átengeded, vagy együtt játszatok vele!

•

egíts, ha szüksége van rá és te erősebb, ügyesebb vagy!

•

gyekezz örömet szerezni másoknak, ez neked is jó!

•

z óvónéni tudta nélkül ne hagyd el a játszóhelyet!

•

esemondáskor, alvásra készülődve légy csendben!

S

I

A

M

A **mozgásszükséglet** kielégítésére szolgál a sok szabadban folyó játék. Egyszer egy héten a szabad mozgást változatosabbá teszik az irányított mozgásos játékok, amelyek a testi nevelés kiemelt lehetőségei.

Összetett képességfejlesztési területek: **a játék és a mesehallgatás**. Mindkettő **szükséglet és létforma** a kicsinyeknek. Magukba foglalják mindazokat a tevékenységeket, ismereteket, amelyek az óvodáskorú gyerekek számára kívánatosak. Elhanyagolásuk általános testi - lelki - szellemi leromláshoz vezet. Kezdetben a felnőtt az igazi társ. Még a játékban is. Az egyéni fejlődéstől függően négy és fél, ötéves kortól kezd érdekessé válni a

gyermekjátótárs. Minta, bemérési lehetőség, kezdeményező vagy utánzó partner. A társas, dramatikus jellegű, és szimbolikus tartalmú játékokhoz elengedhetetlen „a másik”. A csoportos játék az óvoda egyik vonzó kínálata. A kíváncsiságra alapozott, utánzással, cselekvéses próbálkozásokkal teli tanulás a gondolkodás, az értelmi fejlődés "hajtáscsúcsa", a szellemi fejlődés sok lehetőséget magába rejtő záloga.

1. A JÁTÉK

„Csináljon bármit ami nyitogatja szemét és eszét, szaporítja tapasztalatait, ő azt hiszi, hogy csak játszik. De mi tudjuk, mire megy a játék. Arra, hogy a világban otthonosan mozgó, eleven eszű, tevékeny ember váljék belőle.” (Varga Domokos)

Hogyan építjük rá az óvodai gyermeknevelés teendőit?

Bár napjainkban többnyire elfogadják, és az országos alapprogram is megerősíti, hogy az óvodáskorú gyermekek számára a játék nem csupán szabadidős tevékenység a foglalkozások mellett, hanem létforma, a gyakorlatban mégis vannak bizonytalanságok a játék helyét, idejét, irányíthatóságát, a tanulásban betöltött szerepét illetően. Tapasztalhatjuk, hogy sok ember magától értetődőnek tartja, hogy a gyerek játszik, az iskolás tanul, a felnőtt dolgozik, vagyis az ember életének egyes szakaszaiban jellegzetes tevékenységformákon keresztül fejezi ki és tanulja önmagát, és a környező világot. Ebben a fő tevékenységformában rejtetten, életkoronként és egyénenként változó arányban a másik kettő is benne foglaltatik.

A kisgyermek játékában is működik a tanulás, gyakorlás, szabálykövetés, céltudatosság, a felszínen mégis minden a játék formájában jelenik meg. Gyakori, hogy a felnőtt csak a látszatra koncentrál, és azt próbálja a saját, ésszerű, valóságelvű módján értelmezni. **A lényeg,** amit a gyermek a maga módján igyekszik megjeleníteni, kivetíteni a játékcselekvések és fantáziák formájában, **elkerüli a felnőtt figyelmét.**

A kisgyermek folyamatosan találkozik a környező világ megnyilvánulásaival, amelyeket csak részben, esetleg egyáltalán nem ért meg. Ezek a feldolgozatlan tudattartalmak terhet, feszültséget jelentenek számára, amelytől szabadulni igyekszik. Olyan módszert használ erre mint korai elődeink, akik a titokzatos, ismeretlen, érthetetlen jelenségeket ősvallásba, mítoszokba, mesékbe, vagy mágikus cselekedetekbe vetítették ki és fogadtatták el önmagukkal. Vagyis képzelődésbe, cselekvésekbe átfordítva próbálkozik benyomásainak tagolásával, és rendezésével. Amennyiben a felnőtt ezt nem fogadja el, és a maga módján irányítani, fejleszteni, vezetni kívánja a felszíni játékformát, akkor legtöbbször elrontja, vagy megakadályozza a rejtett és a gyermek részéről tudattalanul előjövő tartalmak feldolgozását.

A lényegét másként jeleníti meg mint a felnőttek, másként mint ahogyan elvárnánk a logika, az észszerűség szabályai alapján. **A játék nyelvén:** szimbólumok segítségével, tárgyak rakosgatásával, cselekvéssel teszi ezt. A két különböző nyelv két világra oszthatja az együtt élő felnőtt és gyermek gondolkodását. A felnőttek vagy értetlenül állnak a játszó gyermek mellett, vagy megmosolyogják, lenézik „komolytalan” megnyilvánulásait. Még rosszabb, ha javítani, korrigálni, a valósághoz igazítani próbálják a gyermek játékát „fejlesztés” címén. Hatéves korig a szóbeliség aránya is megnő. Már nemcsak „úgy tesz, mintha...”, hanem egyre többször használja a „mondjuk, hogy...”, „most azt gondolom, hogy...”, „mondd azt, hogy ...”, „mondjuk, hogy te vagy ez, vagy az és úgy csinálsz, hogy ...” kifejezéseket.

A gyermek **élménymaradványait**, emlékképeit, érzeteit tehát a **realitásnak egy másik szintjén: a képzelet másféle valóságában jeleníti meg**. Nem szakad el teljesen az adott, valóságos helyzettől, a realitástól, mégis kilép belőle, amikor játszik. Ez a kilépés azt jelenti, hogy a mindennapi élet tárgyait, jelenségeit, személyeit behelyettesíti más, az általa kitalált dolgokkal. Jelképesen, szimbolikusan formálja meg őket, egy látszólag teljesen különböző tárgy, vagy viselkedés segítségével. Szimbolikus kifejezéseiben hasonlóságot találhatunk a jelentéshordozó és a jelentett dolog között. Szimbólumalkotási képessége egyre gazdagodik. Mire négy - öt évvé válik, szimbolikus kombinációk segítségével teljes játék - jelenetek, majd folyamatok kidolgozására is képessé válik.

A szimbolikus játékok az óvodáskor igazi játékaik, de természetesen az érzékszervek funkcióit próbálgató, tapasztaló gyakorló játékok is, különösen ha valami új dologgal ismerkedik meg a gyermek. Szabályjátékok is folynak az óvodában; bár ezek spontán jellegűek és a szabályok a felnőtt jelenléte nélkül meglehetősen labilisak. A csoportos szabályjátékok virágkora a kisiskolás időszak. Ekkorra érik meg a gyermekek idegrendszere arra, hogy saját szempontjaikat háttérbe szorítva, másokkal egyeztetve, közös megegyezésekkel család nélkül versenghetnek. Óvónőként fel kell ismernünk, hogy a gyerekekkel közös tevékenységünk valóban játék-e, vagy játszma, didaktikus játék vagy munka.

A játék jellemzői:

- **Önkéntes, és szabad.** Szabad akaratból, külső kényszerítő **körülmények** nélkül jöhet csak létre. Parancsra, vezényszóra, de még kérésre sem lehet játszani.
- A játékban az a legfontosabb, hogy **örömszínezetű**.
- Mert **nem a végeredmény**, a produkció a fontos. Magáért a **folyamatért**, az azt kísérő érzésekért, élményért csináljuk, indítéka magában a cselekvésben rejlik, ez a jutalom, a kielégülés is.

- Elképzelt világa túllép a mindennapok megszokottságán. **Valóságszerű, de nem valóságos.** A valóságból származó élménymaradványokon tapasztalásroncsokon, véletlen képzettársítások hálóján alapszik. Valóságos tárgyak, eszközök felhasználásával folyik, egy „feltételezett térben”, a külső tárgyi valóság és a belső, pszichés valóság közti területen. A gyermek tudja, hogy játszik, mégis összemossa a valóságot és az elképzelhetőt, nem állít éles határokat közéjük, könnyedén közlekedik egyikből a másikba.
- Ebből következően a játékra **nem érvényesek a valóság idő és térbeli korlátai.** Időtartama a valóságos történetnél hosszabb és rövidebb is lehet: az egyszeri bármедdig ismétlődhet, bármikor lejátszódhat. Sok minden megtörténhet egy helyen és a legegyszerűbb játéktörténet is lefolyhat térben szétszórva. A játékot többnyire ennek ellenére térbeli elhatároltság, zártság jellemzi. A nagy, végtelen térből egy kis kuckó kikerítése. Gyakran tapasztalhatjuk, hogy a gyerekek székekkel, függönyökkel, különböző berendezési tárgyakkal körülkerítik magukat, evvel jelezve, hogy amit csinálnak, különbözik a felnőttek tágas, áttekinthetetlen világától.
- **Megfelel az életkori sajátosságnak.** Számára „egy a világ”, amelyet a játék képvisel és tükröz. Ez a kezdeti szinkrétikus látásmód természetesen változik az idő során, egy - egy, a gyerek számára fontos rész kiemelésével és egész fölé helyezésével. Csak ezután képes az analitikus látásmódra, amely elengedhetetlen feltétele lesz például az olvasástanulásnak.
- A játék lényeges eleme, örömforrása a **kockázat, a kiszámíthatatlanság** is. A meglepetésszerű következmények nem komolyak, ha nem sikerül valami, akkor sincsen baj. Éppen ezért meri szabadon és korlátok nélkül kipróbálni önmagát, érzelmileg biztonságos környezetben kísérletezgetni a tárgyakkal, a szerepekkel, lépegetni a valóság és a fantázia között, felfedezni, kipróbálni, társítani olyasmiket, amiket talán soha nem élhet meg a valóságban, (például úrhajózás, oroszánvadászat, medvévé változás, párbajozás, sárkányölés).
- A játéknak **sajátos, gyermeki rendje van.** Látszatrendje ellentétben áll a valóság rendjével. Ebben a rendben harmónia és szabadság van, mindennek oka és helye van, akkor is, ha a felszínen a felnőtt számára mindez rendetlenségnek látszik. **Jó rendetlenség** ez, amelyben a tárgyak úgy kapnak helyet, hogy kézhez állnak, mindig elérhetőek, bármikor átlelkesíthetők a játék kíváncsiságai szerint. A gyerekszoba rendje nem hasonlítható egy tanterem, lakás, ruhásszekrény vagy éléskamra rendjéhez. A színes, nyüzsgő és állandóan változó folyamatok sorozatában a tárgyak laza, oldottan

életteljes módon helyezkednek el, nem „útban vannak”, hanem a játék rendje szerinti helyükön. Például a mackó a szoba közepén lakik, ölében tartja a kisebbet, könyvekkel lakást kerítenek köréje, amelyben az életéhez fontos tárgyaknak is helyet kell kapniuk.

Az óvodáskorú gyermek a játékban él és fejlődik. Minden fejlődés értéknövekedés, amely az ember megismerő- és teljesítőképességének gyarapodását, kreativitásának és önkiterjesztési törekvéseinek kibontakozását foglalja magában. A fejlődés belső tényezői közül legfontosabb a belső **érés**. Genetikailag programozott, biológiai jellegű folyamat, amelynek során a szervezetben megteremtődnek azok az alapfeltételek, amelyek az embert alkalmassá teszik a környezeti hatások feldolgozására. Érthető tehát, hogy a **kisgyerek idegrendszere** ilyen értelemben **még nem kész**, amikor megszületik. Hosszú évekre, emberi és tárgyi hatások sokaságára van szüksége ahhoz, hogy kialakuljon benne a rugalmas alkalmazkodás képessége, a felnőttek által elvárt és kívánatosnak tartott szabályos működés. Kisgyermekkorban az idegrendszer érése főleg az **érzékszervi működésekben**, a mozgás fejlődésében és szabályozásának növekvő képességében mutatkozik meg. Később képes a gyermek környezetét utánózni, a látottakat, hallottakat elraktározni, próbálgatni, ismételni, variálni és belőlük újat is alkotni. Képzeleinek rugalmas mozgatásával, összekapcsolásával és szétválasztásával, a valóságtól eltérő módon való összeillesztésével - azaz **fantáziájának működtetésével** ügyességre, értelmi mozgékonyagra tesz szert. Viselkedése, gondolkodása csak fokozatosan válik céltudatossá. A fejlődéshez **külső feltételekre** is szükség van. A tanulás nem más, mint mindenféle tapasztalatszerzés, amely a külső környezettel való kölcsönhatás során keletkezik. A fejlődés feltétele, hogy az érési folyamatok minél gazdagabban mintázott környezetben jöjjenek létre, és a belső hajtóerők folyamatosan előbbre is haladjanak. A fejlődési folyamatban a gyerek egyre nagyobb kezdeményező szerephez jut. Kísérletezgetései során érdekes és változó visszajelentéseket szerez és igényel mind a tárgyi, mind a társas környezet részéről. Viselkedésének következményeivel kapcsolatosan bizonyos várakozásai alakulnak ki, és ha ezek létrejönnek, eltölti a hatékonyság kellemes érzése. Ez olyan megerősítő hatású, hogy további kíváncsiságra, tanulásra, tapasztalatszerzésre ösztönzi. Gondolkodása így sohasem áll le, folyton tanul, mert folyton játszik! Az óvodáskor végéig a gyermeki tapasztalatszerzésben a játék **spontaneitása** uralkodik. A fejlődést segítő külső ráhatások közül a legfontosabb az anya személye. Amikor igazán elválasztódik tőle a gyerek, vagyis óvodába kerül, még sokáig szüksége van arra, hogy az ott lévő felnőtt, az óvónő, személyében az anyát, annak érzelmi biztonságot adó szerepét pótolja. **A biztonságot az állandóság adja, amely** részben ugyanazt az egy vagy két személyt, részben pedig ugyanazokat a körülményeket,

szabályokat, szokásokat jelenti. A felnőtt elsődlegessége, vezető szerepe nemcsak általában fontos, hanem a hét éven aluli gyerekek játékát is csak ez teheti igazán érdekessé és nyugodttá. Természetesen nem tagadható a **társaknak, a csoportnak** az egyénre gyakorolt fejlesztő hatása sem. A csoport hatásai közül legfontosabb, hogy a gyerek számára normákat szab és közvetít, valamint önbemérési lehetőséget nyújt. Mindez lényeges az énkép és az éntudat kialakulása céljából. Baj csak akkor van, ha a csoport, a társak szerepét eltúlozzák, és elnyomják az én - fejlődés vonalát. A gyerek egészséges egocentrizmusa, saját szempontjainak, érdekeinek mindenek-felettisége szükséges velejárója az önmagáról való tudás kialakulásának. Így születnek meg a „Milyen vagyok én? ” „Mire vagyok képes? ”, "Meddig terjednek a határait?" és hasonló kérdések, és miközben ezekre választ keres, megkezdődik saját lelki folyamatainak a tisztázása is.

A fejlődés folyamatosan zajlik. A látványos minőségi átalakulások (ugrások) többnyire rejtetten zajló, lassú, átmeneti időszakok után következnek be. Ugyanazon gyereknél nem minden funkció változik meg egyszerre. A fejlődés tempója eltérő lehet. A fejlődési szakaszok egymásutánisága viszont állandó. Mindenkinek végig kell haladnia az egyes szakaszokon, nem lehet kihagyni, vagy kikerülni egyet sem. A fejlődésnek ezek az általános törvényszerűségei megkérdőjelezzik az iskolaérettség fogalmának korábbi meghatározásait, illetve a gyerekek előre kigondolt szintre hozásának igényét. **Mindenféle fejlesztés, korrekció csak az életkorra jellemző, fő tevékenységi formában valósítható meg eredményesen.**

„ Az ember életében minden életkornak megvan a maga egyedülálló szerepe, feladata. Szigorúan tilos és kártékony bármelyiket feláldozni a következő érdekében.”

(Nagy László)

A gyermek játéka során elsősorban önmagát tanulja. Belső pszichikus folyamatait tisztázza, próbálja meg feszültségeit oldani, vágyait kielégíteni. Tagolatlan és rendezetlen félig értett tudattartalmait tisztázza, rendezi és tagolja. Utánoz, kipróbál, kitalál, hipotézis - magatartást folytat. Ha ebben megakadályozzák, ez sohasem pótolható! Veszélyesített kíváncsisága arra ösztönzi, keresse is az újabb és összetettebb ingerhatásokat. Egyre nagyobb hatékonyságra és önállóságra törekszik önmaga és tárgyi - társas környezete felett. **Nem tud nem tanulni!** A tanulás közepesen erős motiváció esetén a legeredményesebb. Vagyis: a játék belső indítékai normális külső környezetben elegendőek ahhoz; hogy a gyerek tanuljon. A természetes motivációt megnövelő külső, kényszerítő, sürgető, elvárt jutalommal kecsegtető, vagy fenyegető hatások lerontják a valódi tanulási kedvet. Minden új ismeret akkor épül be igazán a kisgyerek gondolkodási sémáiba, ha **nyitott és befogadó állapotban** van. Olyankor, amikor szüksége van az adott ismeretre, felhasználja és alkalmazza azt.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Szükségleteiknek és életkoruknak megfelelő játékot választanak.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus játék.
- Bekapcsolódnak a közös játékba, több napon keresztül vesznek részt a játéktémában. Eljátsszák élményeiket.
- Feszélyezettség nélkül tudnak önállóan, vagy a társakkal játszani.
- Önálló, kezdeményező megnyilvánulásaik vannak.
- Kialakulnak a pozitív érzelmeik társaik iránt. Szolidaritást vállalnak társaikkal.
- Élvezik a szabályjátékot, képesek a szabályok betartására.
- Egyéni ötleteik, javaslataik vannak. Elfogadják társaik javaslatait, ötleteit.
- Szívesen segítenek és önmaguk is készítene kiegészítő játékokat.
- Az ismert meséket dramatizálják, bábokkal eljátsszák.

A játék valamennyi tevékenységformát magába foglalhatja, ami az óvodáskorú gyerekeknek érdekes lehet. Jól és jól játszani, ez a dolga a gyermeknek az óvodában.

2. Mozgás, mindennapos testnevelés

A mozgásos játékok a természetes mozgásokból építkeznek. Az ugrás, ugrándozás, futás, járás, bújás, a labdával való ügyeskedés, az állatok, mesealakok mozdulatainak utánzása egy sor olyan hagyományos népi és testnevelési játék nélkülözhetetlen eleme, ami a legtermészetesebb mozgásbiztonság - erősítő, önként és örömmel végzett gyakorlás. Heti egy alkalommal irányított mozgást tartunk, ha az idő engedi, akkor szabad levegőn. Használjuk az ajánlott óvónői ötlettárat. A mindennapos mozgás beépül a reggeli tevékenységekbe.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szereznek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Elsajátítják a természetes mozgások elemeit (járás, futás, ugrás, függés, dobás, egyensúlyozás).
- Szívesen függeszkednek, másznak udvari eszközökön.
- Kisebb akadályokat átugranak. Az ugrásokat talajérintéskor fékezni tudják.
- Bátran gurulnak, hemperegnek a szőnyegen és a fűben.
- Esztétikusan végzik a gimnasztikai gyakorlatokat.

- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Különböző szereken, emelt magasságban egyensúlyoznak egy lábon.
- Szeretnek futni akadályok közbeiktatásával. A futás mennyiségét maguk határozzák meg.
- Ügyesen bánnak a labdával és más kézi szerekkel.
- Betartják és követik az adott szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- Harmonikus, összerendezett a mozgásuk.
- Szeretik és igénylik a mozgást, kitartóak benne.
- Fizikálisan megerősödnek, kialakul a helyes testtartásuk.
- Kialakul az egészséges versenyszellem.

Az énekes gyermekjátékok sokaságával alapozzuk meg a zenei anyanyelvet. Amikor csak lehet, énekeljen az óvónő és énekeljenek a gyerekek is. Lényeges, hogy a felnőtt ebben is biztos támasz legyen. Az az énekes játék a jó, amelyiknek egyszerű a szabálya. Így a zenére és a játékokra figyelhetnek a gyerekek. Az éneklés a csoportos játékok egyik lehetősége, de egyéb játékhelyzetből is következhet. (Például gyöngyfüzés mellett halkan dúdolhatjuk: „Ez a kislány gyöngyöt fűz ...”. Majd az elkészült színes gyöngysorokkal ékesítve játszhatjuk a Lánc, lánc eszterlánc ... kezdetű körjátékot). Az éneklést vagy a gyerekek kezdik, vagy az óvónő, vagy a délelőtti közös együttlétkor játszunk körjátékokat. A hallás- és ritmusérzék fejlesztő mozzanatok a játékdalok magukban hordozzák. A zenei megformálásban az óvónő tudatos, de a gyerekek számára nem csinálunk belőle külön feladatokat.

A zenei elemeket a helyes, szép előadásmódból utánzással gyakorolják a kicsinyek. **Az élő zene, az éneklés** természetesen ösztönöz a tiszta, csengő hangképzésre, az egyenletességre, a mérőütés szívdobogáskénti lüktetésére, a tempó, a dinamika, a hangmagasság változásaira, a zenei súlyok kiemelésére. A dalok válogatásának szempontjai: a gyerekek által tisztán kiénekelhető hangterjedelem, az aktuális érzelmi állapot, a játékszabályok áttekinthetősége, a térformák és a mozgásanyag változatossága.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A mondókákat, dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel, egyénileg és csoportosan mondogatják, éneklük.
- A dalt szöveg nélkül dúdolják, zümmögik, stb..

- Felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről, motívumokról, a mondókákat jellegzetes ritmusukról.
- A dalokat, dallammotívumokat visszaéneklük.
- Szívesen játszanak énekes játékokat.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat (magas-mély, stb.).
- A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat összekapcsolják a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínelismeréssel.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. A különbséget kifejezik cselekvéssel, mozgással.
- Rőtönöznek a ritmust, mozgást, dallamot.
- Természetes tempóban járnak, segítség nélkül tempót tartanak.
- Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira, felismerik a hangszínek finom eltéréseit beszédhangon, zörejen, hangszereken egyaránt.
- Megformálják az egyszerű táncos mozdulatokat.
- Élvezettel hallgatnak zenét.

A verset a hangzás és a hangulat felől fogják meg a gyerekek. Mondóka, dramatikus szöveges gyermekjáték mindennap előkerül. A népköltészet verses anyaga **eleve mozgásos játék is**. Párban, kisebb csoportokban, közösen a játékköröm kedvéért számtalan önkéntes ismétléssel ragad rá a gyerekekre. A nagy magyar költők versei, strófái egy - egy alkalmas helyzetben kifejezik a felnőtt kedélyállapotát, fokozzák a játék illúzióját. Szinte minden játékra indító képzetkörhöz találunk hangulatot felfokozó, ötleteket adó költői alkotást. **A vers játék a nyelvvel, az érdekesen, szépen hangzó beszéddel. Mondani kell és nem tanítani.**

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Szívesen mondanak spontán módon is mondókákat, verseket.
- A hallottakat képekben megjelenítik.
- Igényük van a hallott irodalmi művek újrachallgatására.
- Könyvben kép alapján tájékozódnak, vigyáznak a könyvekre.
- Figyelmesen végighallgatják óvónőjüket, társaikat.
- Hangzás, hangulat és érzelem egységében megértik a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.
- Önállóan mondanak mondókát, verset.

Azt is lehetővé tesszük, hogy bármikor kedvük szerint **rajzoljanak fessenek, mintázzanak, építsenek, gyurmázzanak, agyagozzanak, , vagdossanak, hajtogassanak, barkácsoljanak** a gyerekek. **Továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.**

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Amit készítünk, a játék kelléke lesz. Jó, ha a felnőtt köztük ül és ő is elfoglalja magát. A technikákat, az anyagokkal és eszközökkel való bánásmódot meg kell mutatni. Nem mondjuk meg, hogy mit csináljanak, hanem abban segítsünk, hogy hogyan és miből, mivel lehet valamit elkészíteni. Az elkészítés folyamata is játék, s az elkészült tárgy, kép, kézimunka játékszer lesz valamelyik ügyességi vagy szimbolikus játékban. Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az eredményt nem minősítjük. Másról van szó: krétával, festékkel, agyaggal, papírral, fonállal, gyapjúval, terménnyel, fával, kővel, homokkal, vízzel játszunk. A természetes anyagok értékesebbek, más üzenetet hordoznak mint a műanyag játékszerek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Egyéni módon jelzik az elemi térviszonyokat.
- Élményeik, elképzeléseik, képzeletük megjelenítésében biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Ismerik a színeket. Észreveszik a környezet, a műalkotások és saját munkáik színhangulatát.
- Alkotásaikra jellemző a részletező formagazdagság.
- Örülnek egyéni és közös munkájuknak.
- Fogékonyak a „szép” látványára.
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Megfelelően használják az eszközöket.
- Véleményük van saját és társaik munkájáról.

Mint tevékenység megjelenik: az **ismerkedés az emberek és a természet világával.**

„A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.”

A gyermeki élet eseményei, a család, a felnőttek munkája, az évszakok jellegzetességei, állatok és állatkölykök élete, emlékeink, képzelődéseink mind jó társalgási témák. Elengedhetetlen megnevezni az érzéki benyomásokat, a jelen, vagy közelmúlt eseményeit, az emberek közötti viszonyokat, testünk részeit, belső állapotainkat, beszélgetni az emberek és a természet világáról. Ezek a beszélgetések játék közben vagy azt követően hangzanak el. A kötöttségektől mentes gondolkodás, és a beszédkedv játékos megnyilvánulásai. A valódi tartalom: maga a beszédkapcsolat felvétele és fenntartása, az érzelmi összetartozás megerősítése. Fontosak vagyunk egymásnak, és roppant komoly dolgokról váltunk szót szabad képzettársításokkal, mégis egy tág fogalomkörben maradva. Udvariasan, de nem körülményesen és egyáltalán nem didaktikusan. Az anyanyelv megtanulása óriási teljesítmény. A szó az, ami a jelen nem lévővé teszi. Alapja maga az időtapasztalat. Összefűzi a jelent a múlttal és jövővel.

A számlálgatás, mérickskélés, a tér alakítása, az irányok megnevezése, a hasonlítgatások, összegyűjtés és szétválasztás, párosítás, az **időbeliség** felfedezése, megnevezése, a **formák** letapogatása játék közben olyan természetes, mint a mondókázás, dúdolgatás. Például a csipkebogyólánc hosszabb vagy rövidebb. Az építőjáték, a bútorok, paravánok felhasználása: térformálás. Bújócskázás közben az asztal alá, a szekrény mögé, a fa mögé, a bokor alá, a fal mellé bújnak a gyerekek. Nap mint nap hurcolják, halmozzák, szétválogatják a játékszereket. A valóság és a mese eseményei támpontokat nyújtanak a tájékozódáshoz. Mozgunk, tornászunk labdázunk, színes kendőkkel, sálakkal, fonalgombolyagokkal, apró és nagyméretű játékszerekkel teszünk - veszünk. Megmérjük mekkorát nőttek a gyerekek, megszámláljuk hány tányért, kanalat tegyük az asztalra és ugyanannyi poharat. Szemrevételezzük, hány csoki fér a mikulászacskóba. Megkeressük a saját vagy a babacipők, kesztyűk párját. Húsvétkor színes, illatos vizet töltögetünk széles, gömbölyű és szűk üvegekbe. Hajtogatáskor megfigyeljük a szimmetrikus formákat. Öltözködéskor magunkon tapasztaljuk ugyanezt. Elkerülhetetlen, hogy az óvónő ne használja, ne nevezze meg

alkalmanként a térbeli, mennyiségi és formai vonatkozásokat, s a gyerekek ne figyeljenek fel azokra a tárgyak természetes tulajdonságaként. Az **időt** a napirend, a különböző események, ünnepek tagolják, vagy általuk csak segítséggel belátható szakaszokra tagolódik. (ünnepváró naptárak, évszakok tagolása, születésnapok naptára)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Tudják személyi adataikat (név, szülők neve, foglalkozása, testvérek, lakcím).
- Megnevezik testrészeiket, ismerik érzékszerveik funkcióit.
- Különbséget tesznek az évszakok között, gyönyörködnek szépségükben.
Felismerik a napszakokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat.
- Ismerik a környezetükben előforduló növényeket, azok ápolását.
- Főbb csoportjaiba sorolják az élőlényeket (ember, állat, növény).
- Szívesen vesznek részt természetvédő tevékenységekben.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Sok ismeretük van a szárazföldi, vízi és légi közlekedésről.
- Ismerik a színeket és azok árnyalatait.
- Részt vesznek a hagyományok ápolásában. Erősödik a hovatartozás érzése.
- A környezet megismerése során matematikai ismeretek birtokába jutnak.
- Összehasonlítanak mennyiségeket (több-kevesebb, ugyanannyi, hosszabb-rövidebb, stb.).
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat.
- Értik és használják a névutókat (alá, fölé, között, stb.).
- Tárgyakat, élőlényeket szempontok alapján válogatnak külön.
- Ismerik a sík és térbeli alakzatokat.
- Tárgyakat meg tudnak számlálni tízig.
- Összehasonlítanak mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.

Az anyanyelvet nem grammatikai módszerrel, hanem a beszélő szándékát kitapogatva alkotja, gyúrja, tanulja meg a kisgyerek. A közleményeket meleg és hideg érzelmi pólusokra elrendezendő, az elfogadó és elutasító beszédviselkedésre hangolódik rá. A megnevező, metaforázó, mondat- és szövegalkotó képesség a „mintha mindig is tudtam volna” érzéséből szökken szárba. Az anyanyelv mondataival, melyek lehetnek hiányosak és szómondatok is, melyek kezdetben a játékot kísérő és a mesét figyelő beszédre hangoltság megnyilvánulásai, a

magyar nyelvközösség észjárását, kultúrájának alapelemeit is birtokba veszi kis óvodásunk. A család a szülőföld és egy nyelvközösség így köti magához a gyermekkori emlékek ezernyi eltéphetetlen szálával a közénk csöppent kisgyereket, s felnövekedvén ebből lesz tartás, önismeret, társasélet, sors és hazaszeretet.

Az óvodában a népi, a klasszikus, a más nyelvű és a kortárs műveknek egyaránt helye van.

„ Minden nemzetnek fő kincse a nyelve. ~”

(Gárdonyi Géza)

3. A meséket nem feltétlenül szükséges az éppen abban az időben folyó játékhoz igazítani. Természetes kapcsolatukat azonban érdemes kiaknázni.

A játékban a gyermek többnyire fizikailag is élénk, és az elképzelt, átélt helyzeteket cselekvéssel és kihagyásos, utalásokkal átszőtt beszéddel kíséri. Mesehallgatáskor egyértelműen befogadó, odahallgató, amivel sokkal mélyebbre hatol a nyelv birtoklásának, használatának lényegébe, mint amikor ő maga beszél. Ilyenkor **a belső képsor csakis a szó segítségével elevenedik meg**, a felnőtt képzeletet és érzelmeket megmozdító beszéde nyomán. Ennek a közlésformának a ritmusa, képi ereje, folyamatossága, hangulata fogva tartja a hét éven aluli gyerekek figyelmét, mert ebből teljességgel hiányzik a közvetlen oktató szándék. A mese örömforrás és társasélmény, amely a játékhoz hasonlóan nagy belső energiákat mozgósít. Éppúgy mint a játék, **nem az egyik óvodai foglalkoztatási lehetőség, hanem az egyetlen szóbeli közlésforma, amelynek segítségével a gyerekekkel szót válthatunk arról, ami a pillanatnyi kézzelfogható benyomásokon túl a legjobban foglalkoztatja saját személyét és a világegészt illetően.** A mese személyes és kozmikus abban az értelemben, hogy jelképeivel az emberi természet belső tájairól és a külső széles világ jelenségeiről ad tükörképet. Amit mesélünk, az mindig konkrét és érzéki, mégis térben és időben hatalmasan kitágított. Ezért kezdődik minden alkalommal a „Hol volt hol nem volt ..., volt egyszer”-rel az elbeszélés. A cselekmény mindvégig az átélés és nem az ésszerűség fonalán halad. Az igazi mese válaszokat ad a lét alapkérdéseire, úgy, ahogy a felnőtteknek más módon ugyanezekre válaszolnak a tartalmukban és szertartásaikban kidolgozott nagy világvallások. Gyermekkorban a mese ében is tartja az utóbbiak iránti természetes fogékonyságot. Ápolja a transzcendenshez vezető utat. Az átélés szintjén közös lényegük az, hogy mindkettő kísérlet önmagunk elhelyezésére a világmindenségben. Ezért természetes, hogy a népmesét valamikor többnyire felnőttek mesélték felnőtteknek. A meseigény és a történetek sokasága élményszinten ezer szállal kötődött a földihez és a földön túlihoz, mint ahogy a művelődéstörténet tanulsága szerint a

hiteles, nagy művészet mindig is kapcsolatot tartott és tart a legmagasabb rendű szellemi tartománnyal. Ki vagyok én? Honnan kerültem ide? Mi az, hogy élek? Mi lesz velem, ha elszakadok a szüleimtől? Miért nem maradhatok mindig kicsi és védett? Mi vár rám, ha valamit nem tudok megtenni? Ki fog segíteni és hogyan? Mik a nagy örömek és szomorúságok? Hol vannak a végső határok és átjárhatók-e? Mik a titkok, amiknek megfejtése nagy veszedelembé sodorhat? Ilyen és hasonló kérdések foglalkoztatnak bennünket életünk különböző korszakaiban más - más szinten. Ezekre kísérel meg választ adni a mese, a művészet és a hit.

A népmesék erkölcsi nevelőhatása mélyen átjárja a személyiséget. A mesében az adott szót meg kell tartani, az ígéretet be kell váltani. A végakaratot minden körülmény között teljesíteni kell. A vándorlót be kell fogadni, az éhezőt meg kell vendégelni. Alvó embert vagy állatot nem szabad megölni. A küzdelmet szemtől szembe vívják, a harcmodorban az ellenséges szereplők megegyeznek, karral, karddal, varázslattal harcolnak. Aljasul csak a boszorkány támad. Rendre pórul is jár. A hamisság pora is szélbe szóratik. A gyengét, a kicsit védelmezni kell. A **gyermeki és mesei megfelelései** következtében mindez kimondatlanul is mélyre hatol és beépül a kicsik erkölcsi érzelmeibe és szabálytudatába.

A mesében a természet emberarcú. A Nap, a Hold, a csillagok, fű, fa, virág és különösen az állatok beszédeseek, varázserejűek. Megszólíthatók és válaszolnak, segítenek és útbaigazítanak. A mesehős része, ismerője és formálója a világnak. A mese a gyermekkor lelki, érzelmi színvonalán jeleníti meg azt, amit mindnyájan elemi igazságként élünk át, hogy az embernek, mint teremtménynek feladata van a világban, meg kell küzdenie a rosszal, törekednie kell a jóra. Az ember sorsát hatalmas, titokzatos erő irányítja, de az élethelyzetek megoldásában neki is ügyesnek és okosnak kell lenni. El kell viselni a kudarcokat, fájdalmakat, ki kell találni a szokatlan megoldásokat a talpon maradáshoz. Kitartani a szerencsés végkifejletig.

Mindez az anyanyelven szól, egy ismert és kedvelt felnőtt tolmácsolásában. **A mese: az anyanyelv zenéje, észjárása a játékkal együtt a kicsinyek „tanuló iskolája”.** A mese nevelő hatása: a ráismerés, az előrelátás, a képalkotás, az illúzió feszültségének állapota és a **belső képzetáramlás begyakorlása.** A felnőtt beszédéből figyelhetik meg a gyerekek, hogyan kell elképzelt vagy megélt eseményeket tagolni, szavakra átfordítani, epikus távolságtartással másoknak elmondani, kölcsönösen egymásra figyelni. Mi ez, ha nem a későbbi tanulási folyamatok megalapozása?

Mindezt a tartalmat és hatást azonban elsősorban és majdnem kizárólag a szándékosság nélkül, ösztönszerűen és tökéletes költőiséggel kitalált, fejből mondott népmesék közvetítik. Ez az a műfaj, amit az ősmesélő és a továbbadó is mindig komolyan vett, s amellyel azt az érzést

tudta kelteni hallgatóiban, hogy amíg mondja, maga is hiszi. Így van ezzel a mai jó mesemondó is. Ezért **az igazi mese az óvodában is csak fejből mondható.**

Igaz, hogy néhány igazán nagy magyar író sikeres meséjének alkalmoszerű felolvasása is jótékony hatással lehet a kisgyerekek nevelésére. Jó mesét, elbeszélést írni a legkisebbeknek csak a legnagyobbak tudtak.

A meséhez tilos feladatokat kapcsolni, visszakérdezni, hatásáról faggatni a gyerekeket!

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokások.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szóban kiegészítik az ismert meserészleteket.
- Képesek a hallottak képi megjelenítésére.
- Igénylik a hallott mese újrachallgatását.
- Kitalálnak meséket, történeteket.
- Szívesen mondanak spontán is meséket.
- Önállóan mondanak mesét, használják a gyakran hallott kifejezéseket, fordulatokat.
- Hanghordozásukkal érzékeltetik a mese hangulatát.
- A nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően fűzik mondataikat.

Összefoglalva: a játék és a mese kommunikációs helyzeteiben való összehangolódás az érzelmi, értelmi és nyelvi mélystruktúrákat alapozza és erősíti meg. Ezen a jelrendszeren kultúrát adunk át és a műveltségi tartalmak iránti fogékonyság képességeit fejlesztjük. Ez az egymásra figyelés, a kapcsolatteremtés, a kifejezés és megértés gyakorlását jelenti a tér és idő tagolását, az ok és következmény összetartozását, élethelyzetek megoldásának előképeit, önmagunkkal és a másikkal való bánni tudást, tájékozódást az emberi viszonyokban és a természet elemi megnyilvánulásaiban. A felsoroltak általános fejlesztőhatásában szakmai tudásunk és a jó óvónők tapasztalatai szerint megbízhatunk.

4. Az óvónő szerepe, feladatai a gyermeki tevékenységekben

- Együtt él, együtt rezdül a gyermekkel. Mindig megszólítható, segítő társ, de valami olyasmit is tud, amiért érdemes ráfigyelni, a közelében lenni.

- Cselekvési alternatívákat kínál, amelyekből a gyermek szabadon választhat a benne lévő motívumok alapján.
- Mesterségbeli tudása, tapasztalatai birtokában szabadon szervezi, szabályozza a nevelés folyamatát, engedi a gyermek szabadságának kibontakozását, átörökíti a kulturális hagyományaink alapjait, a humanizmust, a morális kulturát.
- A gyermekbe vetett feltétel nélküli bizalom, gyermekközpontú nevelői attitűd jellemzi. Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, viselkedéshez..Nevelői eszköztárában fontos szerepet kap a humor.
- Felszabadultan, magától értetődő természetességgel használja a mozgás-kép-beszéd jelrendszerét, szakmailag, emberileg hiteles.
- Gondoskodik a gyermekek egészségének, testi épségének megóvásáról. Figyel a gyermekek gondozására, gondozottságára,- a dajkával együttműködve.

5. Felzárkóztatás

A szociális hátrányú gyermekek felzárkóztatása

Elsődleges feladatunk felderíteni a gyermek fejlődését veszélyeztető okokat. Pedagógiai eszközökkel törekszünk a káros hatások megelőzésére, illetve megszüntetésére.

Megoldási lehetőségek:

- nevelési segítség, tanácsadás a szülők részére
- a gyermek nevelési tanácsadóba való irányítása
- szakemberekkel való konzultáció

A beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek szocializációját segítő tevékenységek:

- játék, drámajáték, azonosulásra épülő játék, kreatív tevékenységek
- társas kapcsolatok alakítása, az élet védelme, az emberi méltóság tiszteletben tartása.
- közös mozgás öröme
- énekes játékok a hallás- és ritmusérzék fejlesztésében és az érzelmek átélésében
- népmesék nevelő hatása az én-erősítésben, az erkölcsi példa adásába, a szeretetben

A gyermek fejlesztése, felzárkóztatása **egészséges társaikkal együtt, egyéni bánásmóddal történik.**

A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységről a gyógypedagógus egyéni fejlesztési tervet készít, foglalkozási naplót vezet. Az óvónő az óvodai élet keretei között segíti a gyermek beilleszkedését, fejlődését. A logopédus segítségét a gyermekek 4. életéve után vesszük igénybe.

A felzárkóztatás, differenciált fejlesztés terén legfőbb célunk, hogy az óvoda nyugodt, érzelemgazdag, derűs légköre segítse a gyermeket. A dolgozók részéről elengedhetetlen a türelmes-elfogadó attitűd, a fokozott törődés, az egyénhez igazított elvárások, a humanizmus és a különbözőségek elfogadása.

6. Tehetséggondozás

A tehetség felmérése 3-5 éves korban, a napi tevékenységek során történik. A tehetséges gyermekek számára igyekszünk olyan lehetőségeket, tevékenységeket biztosítani, amelyek képességeik kibontakoztatását segítik. (társas- és logikai játékok, zenei fejlesztés, nagyobb ügyességet igénylő kézműves technikák, pályázatokon való részvétel, stb.)

7. Tervezés

Az óvónő szabadsága az idő kezelésében, a mindenkori helyzethez illő összeválogatásban valósul meg.

A nevelési év kezdetén, a csoport összetételének ismeretében, végiggondolja munkája súlyát, ezt megbeszéli a csoport dajkájával.

A tervezés során figyelembe veszi, hogy megvalósuljon:

- a gyermekek számára biztosított szabadság
- a mindennapi életből vett problémák közös megoldása
- a központi téma tevékenységek sorozatára, a napi tevékenység együttműködésre épüljön
- a tevékenység időtartama szabadon megválasztható
- a témafeldolgozás teljes
- a tevékenységekbe integrált műveltségterületek sokoldalú, közvetlen tapasztalatok során épülnek be a gyermeki tudatba

A folyamatos időkeretben működő csoport óvónője évszakra, az évszakon belül egy-egy hónapra, majd 2 hétre tervezi meg azt a **laza kerettervet**, amely tartalmazza az adott időszakra a napi, illetve heti szervezett mozgások fő pontjait, játékokba ágyazott tevékenységek tartalmait, műveltségi anyagát.

A lebonyolítási szakasz:

ŐSZ

- kirándulás, séta
- termésgyűjtés

- szüret
- családjátékok
- Kneipp-kúra

TÉL

- madáretetés az óvoda udvarán
 - expedíciós játékok hóval, jéggel
 - begyűjtött termések feldolgozása
- Kneipp- kúra

TAVASZ

- kirándulás
- piacos játék
- Kneipp-kúra

NYÁR

- állatos játékok a szabadban
- mozgásos játékok

8. Szervezeti formák és időkeretek

Programunk **nevelésfilozófiai alapja** a kíváncsiságra alapozott, tágan értelmezett tanulás. Demokratikus légkört teremtve, a követve vezetés módszereivel kívánja gondozni, óvni, nevelni az óvodás gyermekeket.

Céljául a gyerekek én - érzésének erősítését, testi - lelki egészségük megóvását, érzelmi, társas, kezűgyességbeli és értelmi intelligenciájuk fejlesztését tűzi ki. Az óvodai körülmények között megvalósítható gyermeki szabadság megadására és az óvónői munkából következő módszertani szabadság figyelembevételére épít.

A gyermekek által szabadon kezdett és folytatott, spontán játék az alap, a kiindulás, melyet az óvónő részéről támogató - engedő, melléálló - elfogadó attitűd kell, hogy kísérjen. Beavatkozásra, irányításra, „továbbfejlesztésre” nincs szükség, kivéve, ha ezt a gyermek magától kéri, vagy olyan esetekben, amikor testi - lelki épségét veszélyezteti.

Az óvónő által indított játék kínálatot jelent, amely az egész nap folyamán érvényes más-más formában. Az óvónő által kezdett játékba a gyermekek igényeik szerint **bármikor, bármennyi időre bekapcsolódhatnak**, mélyebben, vagy felszínesebben vehetnek részt benne.

Saját szempontjaik és érdeklődésük alapján elvihetik a játszást másfelé, irányítói is lehetnek a játéknak. A játék bármerre elágazhat, az óvónő rugalmasan alkalmazkodik hozzá.

Egy napra egyféle tevékenységben gondolkodhat az óvónő. Egyszer a manuális - vizuális élménynyújtás, máskor a természet világából vett jelenségek megelevenítése a fő feladat és így tovább, a játék keretén belül. Lehetőséget kínál arra, hogy egy-egy dologba mélyebben belemerüljünk, a gyermeki kérdéseket tisztázzuk, az ötleteinket kijátsszuk. A gyermekekkel való játék során mód van az egyéni tempójukhoz való alkalmazkodásra, igazodásra, személyes bánásmódra és a helyzet igényelte ismeretek feldolgozására, alkalmazására.

A következő **tevékenység - területekre** építjük az óvónő kezdte játékot:

- testi nevelés (mozgás, edzés)
- éneklés, zenehallgatás
- mesélés, mondókázás, verselés, dramatizálás
- kézimunka (festés, rajzolás, formázás, építés, barkácsolás)
- ismerkedés a természet és az emberek világával (forma, tér, idő, mennyiségek, viszonyok)

A kétféle játék párhuzamosan és folyamatosan, egymásba kapcsolódva és szétválva rugalmasan zajlik az egész nap folyamán. Ezért folyamatos a napirend is. Az óvodai élet ésszerű tagolása elsősorban a gyerekek biológiai szükségleteihez igazodik. Ezeket a napirend szerinti játékszünetekben elégítjük ki.

Rugalmasságot jelent az is, hogy nem szigorúan egy - két napot vesz igénybe egy játék, hanem jóval tovább tarthat, amint a később leírt családjáték esetében is történt. Ilyenkor az óvónő a napi tevékenységre jellemző módon illeszkedik a folyamatba, tehát énekel, vagy barkácsol, verset, mondókát mond, megmutat valami érdekes jelenséget. A mennyiségek, tér és forma, a viszonyítások a játék közben természetes módon előkerülnek és a velük kapcsolatos kérdések is természetes módon választ kapnak.

A kisgyermek egyik legkedvesebb játéka a mozgás. A futó-, fogójátékok, szerepvállaló vagy utánzó játékok, ősi és népi hagyományaink felelevenítése mellett a testi egészséget, edzést is szolgálják, amennyiben kint a szabadban játsszuk őket.

Mesehallgatásra minden nap sor kerül: a részletes programban leírtakon kívül a délutáni pihenés alatti időben is. Ilyenkor többnyire hosszabb meséket vagy folytatásos történeteket mondunk. Így segítjük a nagyobbak számára a nyugodt pihenést az elalvást. A kicsik az óvónő kellemes, mesemondó, halk hangja következtében hamar elalussznak.

A sok szétszórt, egyéni, páros és kiscsoportos játék mellett rendszeresen szükséges az „összeülés”, az együttlét is. Jó beszélgetni, élményeket elmondani és meghallgatni, vagy egyszerűen csak egymás mellett lenni, a másikat mellettünk érezni. Gyakori, hogy a téli reggelek álmos szürkeségében a gyerekek maguktól az óvónéni mellé telepednek, mintegy vágyódva az otthoni meleg, meghitt hangulatra. Ilyenkor a napok ezzel az összefűzéssel, halk beszélgetéssel, tervezgetéssel indulnak. Máskor mesehallgatás vagy mozgásos játék utáni időszakban kerül sor a közös együttlétre. Az óvónő nem „okít” vagy magyaráz, hanem a szó szoros értelmében véve egy a többi beszélgető között. **Beszélgetünk**, és nem a kérdések sokaságával faggatjuk a gyermeket, egyenirányítva így a gondolkodásukat. Udvariasan, de nem körülményesen, és egyáltalán nem didaktikusan beszélgetünk. Nem alkalmazzuk a kérdve kifejtés iskolás módszerét. Előretervezés csak kevés van a programban. Fontosabb a rugalmasság és a spontaneitás, az „itt és most” helyzetek, az óvónő fejében és lelkében lévő tudás. Azonban csak az lehet spontán és rugalmas, csak az tud rögtönözni és ügyesen alkalmazkodni, akinek van miből meríteni.

A gyerekek igénylik az ismétlődő **napirendet**, ami általában így alakul:

Délelőtt:

7 - 7.30	Gyülekezés
7.30 - 11.45	Játék a szabadban, a szobában Ezen belül: 9 - 9.30 tízórai 10-15 perces együttlét, aminek nincs kötött időpontja és részleteiben előre megtervezett tartalma, mindennapos testnevelés
11.45 - 12.00	Készülődés az ebédhez
12.00 - 12.40	Ebéd
12.40 - 13.00	Készülődés a délutáni alváshoz

Délután:

13.00 - 14.45	Mese, pihenés, alvás
14.45 - 15.30	Folyamatos felkelés, uzsonna
15.30 - 16.00	Játék (amíg az időjárás engedi, mindig az udvaron)

Az egyes játékokhoz az óvónő segít elrendezni a körülményeket, megtalálni a gyerekekkel együtt a legalkalmasabb szervezeti formát. Utóbbi a játék tartalma és a játszó gyerekek létszáma szerint változik. Amikor csak lehet, a szabadban tartózkodunk. **Kinn és benn egy időben és folyamatosan kétféle játék, tevékenység folyik. Az, amit a gyerekek**

maguk találják ki és valósítanak meg, és az, amit az óvónő kezd, vagy a gyermeki ötletek alapján ő szervez meg az egyéni elfoglaltságok és kedvtelések tiszteletben tartásával. Ebben a korosztályban mindig a felnőtt az egész csoport középpontja. Ő egyengeti, ő tartja össze a társkapcsolatokat, ő osztja be az időt, a tartalom és forma összehangolásával ő alakítja ki a „mi tudatot”.

Nagy időegységekben gondolkozunk. Amit elkezdünk, ráérősen és élvezettel játszunk végig és hosszabb - rövidebb idő alatt mindig be is fejezzük. Semmiről sem maradunk le, nincs miért sietni. A játék minden perce segítője az érésnek, fejlődésnek és fejlesztésnek.

Az évszakok lehetőségeit kihasználjuk.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

9. Az óvoda hagyományos ünnepei:

Az ünnepekre hosszan készülődünk. A közös készülődés, a közös tervezgetés, a holnap öröme távlatot jelenthet a gyermekek számára. Az óvodában célszerű minden alkalmat megragadni a hagyományok és az ünnepek kialakítására. Az óvodai élet szokásai, hagyományai, ünnepei, érzelmi átélése, gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőséget. Az évről évre visszatérő hagyományok biztonságot, megnyugtató eligazodást jelentenek a gyermekek életében, ezáltal erősödik bennük a valahová tartozás érzése, a hazaszeretetre való nevelés, az identitástudat alakulása.

Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda, az ünneplő ruhába öltözött felnőttek, gyermekek. Minden esetben a bensőséges, családi ünnepelést választjuk, kerüljük a nyilvános szerepeltetést.

Az ünnep, a készülődés beépül a gyermekek játékába.

Ünnepeink:

A gyermekek születésnapja: Az ünneplés forgatókönyv szerint zajlik. Gyertyagyújtás után dallal, verssel köszöntjük az ünnepeltet. Az ünnepelt társai rajzát és az óvónő által készített köszöntő lapot kapja ajándékba.

Szüret: Szőlő szüretelése, darálása, préselése, must készítése; közben népi mondókák, rigmusok, dalok felidézése

Október 23.: Közös ünneplés a község rendezvényén

Mikulás - várás: Ez az ünnep meglepetés. Együtt várjuk a Mikulást. Előtte kipucoljuk és kirakjuk az ablakba a cipőinket. Az igazi Mikulás láthatatlan, elvarázsol a várakozás, titok lengi körül az egész napot.

Karácsony: Hosszú adventi készülődéssel, családi hangulatban zajlik. Valljuk, hogy a karácsony családi ünnep, nem hozható előre, hiszen szenteste december 24-én van. Ezért a gyerekek az adventi időszakban ajándékokat, díszeket, stb. készítenek. Karácsony előtt különféle meglepetéseket készítenek családjuknak, elsősorban természetes anyagokból (adventi koszorú, ajtódíszek, mézeskalács, viaszgyertya, stb.).

Farsang: A farsang bolondozós nap az óvodában. A humoros versek, az alakoskodók és a tavaszköszöntők elmondása után tánccal, vigassággal üzzük el a telet, a szülőkkel közösen.

Március15.: Hazafias ünnep. Folklorisztikus hagyományai miatt a gyermekek számára is átélhető. A játékba ágyazott katonásdi, várjáték, vonulások érzelmi benyomást keltenek a
gyermekekben.
Mesélünk a magyar huszárokról, csatákról. A zászló és kokárda készítése az ünnepléshez tartozik.

Húsvét: A népszokások felelevenítésén és a hangulati előkészítésen van a hangsúly. A Húsvét előtti napokban tojásírókázást és tojásberzselést gyakorlunk. Az óvodában a Húsvét locsolkodással és pirostojás ajándékozásával telik.

Májusfa állítás: A fiúk egy felnőtt segítségével májusfát állítanak a lányoknak. A májusfa kitáncolására a hónap végén kerül sor.

Anyák napja: Családi ünnep. Verssel, dallal, gyermekrajzzal, virággal abban segítünk, hogy ez a szép, májusi vasárnap otthon más legyen, mint a többi.

Gyermeknap: Közös játékot, mozgásos versenyjátékokat, kézműves tevékenységeket szervezünk.

Évzáró, iskolába menők búcsúztatása: Az év közben megismert dalos játékokból, versekből állítunk össze egy csokorra valót. Az iskolába menőket az óvodában maradó társak verssel búcsúztatják. A felnőttek kis ajándékkal köszönnek el a búcsúzóktól.

10. Ingyenes és térítéssel szolgáltatások

A z étkezés igénybe vételének rendje az óvoda Szervezeti és Működési Szabályzatában található.

Térítéssel szolgáltatás: étkezés

V. HAGYOMÁNYŐRZÉS AZ ÓVODÁBAN

Óvodai munkánkban eddig is hangsúlyt kapott a néphagyományok felelevenítése, megismertetése, megőrzése a gyerekekkel, szülőkkel.

Választott programunk nagymértékben épít a néphagyományokra (mondókák, gyermekdalok, népmesék, gyermekjátékok...). Valljuk, hogy az erkölcsi nevelésünk fontos feladata a hazaszeretetre nevelés. Ennek első lépcsőfoka a közvetlen környezetünk, falunk: Olaszfa megismertetése és megszerettetése a gyerekekkel. Ehhez hozzátartozik a falu múltja, hagyományai.

Falunk régmúltját, népi hagyományait nem jegyezték le. Ennek oka, hogy a hagyományos paraszti életforma hamar felbomlott.

Óvodánkban 2000-ben kezdtünk tartalmasabban foglalkozni népi hagyományokkal.. A „népszokás” a kultúra hagyományozódásának spontán formája, az a keret, melyben a nép ünnepe és hétköznapija játszódik. Közösségi magatartásmód és cselekvésmód, olyan viselkedési mód, melynek a közösség tagjai alávetik magukat, mert megfelel az élő kulturális hagyományoknak.

Egyszerre illetlen, erkölcsi kódex, íratlan törvény, művészet, színjáték, mítosz és mágia.

Hagyományápoló munkánk során tartsuk szem előtt az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságait:

- a gyerekek tevékenységek útján ismerik meg a világot
- érzelmei vezérlik
- egocentrikusak
- mágikus, mítikus a világképük

Mi a feladatunk a hagyományőrzés területén?

- Figyelembe vesszük, hogy a kisgyerekek régen passzív részesei voltak a néphagyomány jeles ünnepeinek, számukra a mesék, dalok, mondókák, játékok világa volt nyitva.
- Úgy neveljük hazaszeretetre óvodásainkat, hogy megkeressük azokat a tevékenységi módokat, melyeken keresztül életkoruknak megfelelően, elemi szinten megismerhetik a magyarság történelmét, irodalmi, nyelvi, zenei, tárgyi kultúráját, hagyományait. Éreztetjük hagyományaink sokrétűségét, mely magában hordozza az őshazából hozottakat, a környező népek kultúrájának hatásait, az itt élő népcsoportok kultúráját és azt, amit ráépítettünk az emberöltők során.
- Az egész nevelési folyamatot átható hagyományápoló munkánkhoz felkeltjük a szülők érdeklődését és igyekszünk megnyerni a támogatásukat.
- A néphagyomány ápolásához hozzákapcsoljuk a természet megismertetését, megszerettetését.
- A jeles napok megünneplésével segítjük önmagunkban, a gyerekekben, a szülőkben az „ünneplni tudás” képességének kialakítását.
- Megismertetjük a gyerekekkel a népi kismesterségek tárgykészítő tevékenységét.
- Feladatunknak tekintjük a néprajzi ismeretek folyamatos gyarapítását.
- Tevékenyen készülünk a karácsonyra és a húsvétra, az ünneplés a családban történik.

Dramatizált népszokásaink csoportosítása:

1. Naptári év szokásai: Jeles - napok
2. A családi élet szokásai
3. A gazdasági év ünnepei

A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban;

1. Népmesék; mondókák; köszöntő rigmusok; időjóslok; névcsúfolók; közmondások; találós kérdések: VERSELÉS , MESE

2. Tárgykészítő népi játékok: agyagozás; fonás - szövés, gyöngyfüzés; papírhajtogatás, nyírás; hímzés; nemezelés; mézeskalács sütés; rongybabakészítés: VIZUÁLIS TEVÉKENYSÉGEK- RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, ÉPÍTÉS, KÉPALAKÍTÁS, KÉZI MUNKA

3. Határjárás; időjárás - jóslás; időjárási jelenségek, gazdasági munkák megfigyelése; környezetünk tevékenységeiben való részvétel; gyűjtögetés; felkészülés a „jeles napokra”: A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE ÉS MEGSZERETTETÉSE

4. Dalos játékok, mondókák, dalok: ÉNEK-ZENE

5. Ügyességi és sportjátékok: MOZGÁS MOZGÁSOS JÁTÉKOK

Gyermektánc:

Az óvodáskorú gyermekek a táncos mozgásba játékon keresztül nőnek bele.

Célunk: A gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve játékosan ismerjék és szeressék meg a néptánc, nemzeti mozgáskincs alapjait a népi gyermekjátékdalok, népzene, gyermekeknek szóló népzenei műalkotások segítségével.

A táncos mozgásanyag tartalma:

- Egyszerű alapmozgások és azok variánsai.
- Dal ritmusára történő lépés, járás körben, láncban, sorban különböző kapcsolódási és fogásmódokkal.
- Forgások szólóban, párosan, körben.
- Egyszerű lépésekkel alkotott különféle alakzatok, páros vonulások, vonulós – bújós játékok, párcserélő játékok, dramatikus táncok.
- A csárdás kialakítása oldallépés – zárás motívumból.
- Ugrások, szökkenések egyénileg és párosan.
- Egyszerű taps és csapáskombinációk.

A mozgásanyag tanítása a 4 – 7 éves gyermekek mozgáskultúrájának, tánc kultúrájának fejlődését szolgálják, elősegítve az általános iskolai néptánc oktatást.

Kihasználjuk a jeles napok, ünnepek köré csoportosítható népszokások, hagyományok adta táncalkalmak játékos felelevenítését (szüret, karácsony, farsang, húsvét, pünkösöd).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Képesek a folyamatos táncos mozgásra.
- Mozgástempójuk igazodik a megadott dalhoz.
- Zenére tempót váltanak.
- Több összekapcsolt motívumot eltáncolnak.
- Mozdulataik szabályosak, táncos mozgásuk koordináltabb, egyre finomabb, összerendezettebb.

- Szívesen táncolnak bármelyik társukkal.
- Társaikkal szemben megértők, segítőkészek.

Megjegyzés: A személyi feltételek és a tárgyi lehetőségek szerint **válogatunk** az alábbi tevékenységek közül:

ŐSZ

Szeptember: Szent Mihály hava (őszelő)

Szeptember 8. Mária	- vetés előkészülete, dióverés kezdete
Szeptember 29. Mihály	- fordulópont, a juhokat behajtják a legelőről, - kifizetik a pásztorokat - vásár, búcsúnap, – vénasszonyok nyara

Tevékenységek:

- *virágmag gyűjtése*
- *száraz virág leszedése*
- *paprikafüzér készítése*
- *ősz termések begyűjtése (kóstolgatás)*
- *saláta készítése*
- *gyümölcsökből, zöldségekből bábok készítése*
- *vadgesztenye gyűjtése, belőle bábok, játékok készítése*
- *csipkebogyó szedés, szárítás teának, felhasználás játékkészítéshez*
- *kirándulás az őszi erdőbe*
- *dióverés, dió gyűjtése*
- *a gyűjtött anyagok válogatása, szárítása, megfelelő tárolása*
- *játékok, eszközök készítése a gyűjtött termésekből*

Játék: vásáros

Időjósítás, időjósító napok

Szeptember 21. Máté - Máté napi verőfény jó szürettel jár

Szeptember 29. Mihály - Ha még nem repültek el a fecskék, újévig nem lesz hideg.

- Szent Mihály nap után egy icce víz, két icce sár.

- Szent Mihály öltöztet, Szent György vetkőztet.

- Szent Mihálykor keleti szél igen kemény telet ígér.

Ha a vadludak délre húznak, közeleg a tél.

Október: Mindszent hava (őszhó)

Október 16. Gál - makkérés kezdete

Október 20. Vendel - védje meg a juhokat

Október 21. Orsolya - káposzta betakarítása

Október 26. Dömötör - juhok védője, bálozás, juhászt táncoltat

Október 28. Simon, Júdás - vásár

Október 31. Farkas - facsemete ültetése

- gyümölcsfák törzsének bekötözése a nyulak ellen

- favágók védője

Tevékenységek:

- *ősz ertőből termések gyűjtése (makk, toboz, gubacs)*
- *dísztek, lopótek gyűjtése, belőle bábok, hangszerek készítése*
- *szüreteken való részvétel (alma, szilva, szőlő)*
- *szüreti mulatság*
- *falevelek gyűjtése, préselés, falevélképek készítése*
- *csuhé gyűjtése, kukoricából állatok készítése*
- *kukorica gyűjtése*
- *népi hangszerek készítése (levélsíp, diópengető, csörgő vesszőből, fűzfásíp, lopótek duda, rázó, nádsíp, kóréhegedű)*
- *krumplinyomda készítés*

Játék: szüreti bál

Időjósítás, időjósító napok

Október 26. Dömötör - Ha a güzű nagy halmot gyűjt ősszel, számolj nagy téllal.

- Minél nagyobbat tūr a vakond ősszel, annál hidegebb lesz télen.

November: Szent András hava (őszutó)

November 11. Márton - jószágvédő, levágott nyírfavessző gyógyulást hoz az ólba, istállóba

November 25. Katalin - faág vízbe tévése (karácsonyra kizöldül)

November 30. András - újabb fordulat, disznóölés kezdete, adventi időszak kezdete

Tevékenységek:

- *termésekből lánc, karkötő fűzése*
- *adventi koszorú készítése*
- *ünnepi előkészületek*
- *madarak etetése*
- *madáreleség gyűjtése*
- *fűzfavessző gyűjtése (3 napon belül felhasználni!)*
- *ágak, szőlőindák, kavicsok, csigaházak gyűjtése*

Játék: szövés, sodrás, fonás, pókozás, gyöngyszövés

Időjóslás, időjósló napok

November 11. Márton - Ha lovon érkezik, enyhe lesz a tél.

- Ha Márton napján esik a hó, hosszú lesz a tél.

- Ha jókedvű Márton, úgy kemény lesz a tél.

- Borús Márton, borongós tél.

- Ha Márton napján a lúd jégre áll, karácsonykor sárba jár.

November 19. Erzsébet - Ha megrázza a dunyháját, havazás lesz.

November 25. Katalin - Ha Katalin kopog, karácsony locsog.

November 30. András - András napi hó vetésnek nem jó.

Ha sok köd van ősszel, sok csapadék várható.

Ha az apró madarak nagy sereggel mennek ennivalót keresni, hideg, esős lesz a tél.

Ha a varjak nap feljötte előtt kárognak, hideg lesz.

Dér után nem messze a tél

TÉL

December: Karácsony hava (télelő)

December 4. - Borbála	- cseresznyeág vízbe tévése, újévre kivirágzik
December 6. - Miklós	- ajándékozás
December 13.- Luca	- Lucázás, kotyolás, - Luca búza elvetése(ebből lehet következtetni karácsonykor a termésre, a család és a jószág egészségére)
December 21.	- csillagászati tél kezdete, az év legrövidebb napja
December 24. - Éva	- bűnbeesés
December 25. Karácsony	- a tél fordulása, a világosság győzelme a sötétség felett. - Megváltó születésnapja
December 26. István	- regölés, állatalakoskodás, futó- és lóversenyek
December 27. János	- bor szentelése
December 28. Aprószentek	- vesszőzés, termékenységvarázsló (tisztító,betegségtávoltartó rítus)
December 31. Szilveszter	- ősztendő utolsó napja, felvonulások, kántálás

Tevékenységek:

- *betlehem készítése*
- *ágak virágoztatása (orgona, aranyvessző, cseresznye, mandula, barack, fűz)*
- *diótörés*
- *mézeskalácssütés (mézeskalácsosság megismerése)*
- *karácsonyi készülődés: szalmadíszek, csuhé - angyalok készítése, dió, toboz felhasználása*
- *ajtódíszek, asztaldíszek készítése*
- *méhviasz gyertya készítése*
- *Luca búza vetése*
- *ünnepi asztal készítése*

- *ajándékkészítés*

Játék: Mikulás-játék, lucázás, pásztorjáték, betlehemezés, állatalakoskodás, kántálás, újévi jókívánságok

Időjárás, időjósító napok

December 25. Karácsony- Ha karácsony éjszakáján esik a hó, bőven terem minden jó.

Ha a karácsony esős, szeles búzának és bornak szűk termése lesz.

Ha a veréb a fészkeire szalmát hord, sokáig nagy hideg lesz.

Fagyos időben, ha kis hó esik, sokáig tart a fagy.

Sok hó, sok búza.

Ha karácsony hava zöld, húsvét napján havas a föld.

Január: Boldogasszony hava (télhó)

Január 1. Újév első napja - jókívánságok

Január 6. Vízkereszt - ünnepi keresztelések napja, háromkirály - járás, farsang kezdete, vízkereszt utáni regélő hétfő

Január 20. Fábán, Sebestyén - első tavaszébresztő nap, mézgásodni kezdenek a fák

Január 22. Vince - szőlősgazdák védője

Január 25. Pál - fordulása, túl vagyunk a tél felén, az idő jobbra fordul,
- jövendölések
- hulladékból tüzet raknak a fonóban - kendervászon ruhában körbetáncolják

Tevékenységek:

- *csíráztatás (búza, árpa, bab, kukoricacső)*
- *farsangi készülődés, maskarák készítése, díszítés*

Játék: fonó, háromkirályok

Időjárás, időjósító napok

Január 1. Újév - Ha újév napja világos, a termés nem lesz hiányos.

- Ha újév reggelén északi, hideg szél köszönt be, hosszú, kemény tél lesz.

- Újév reggelén ha veres az ég, szeles lesz az esztendő.

- Ha újévkor szép, napos az idő, sok dinnye lesz.

- Január6. Vízkereszt - Ha Vízkereszt vizet ereszt, a tél sokáig ki nem ereszt.
- Ha az idő úgy fordul, hogy Vízkeresztkor megcsordul,
örülhetsz már előre, áldás száll a mezőre.
- Január22. Vince - Hogyha fénylik Vince, tele lesz a pince.
- Január25. Pál - Pál fordulata, hogyha tiszta, bőven terem mező, pusztá.

Ha esik, vagy hó hull, rossz termés várható.

Ha csöppög ereszed, bő termésben lesz részed.

Február: Bőjtelő hava (téltető)

Február 2. Gyertyaszentelő Boldogasszony

- a régi gyertyát eloltották, újat gyújtottak

Február 3. Balázs - Balázsjárás, Balázsolás torok, énekesek, kikiáltók védője

Február 11. Elek - ősi tavaszkezdő pásztorszokás

Február 14. Bálint - tyúkültetés ideje, fészket raknak a verebek

Február 19. Zsuzsanna- elviszi a havat, kezd kizöldülni a rét, megszólalnak a pacsirták

Február 24. Mátyás - megtöri a telet, osztja a sípokat a madaraknak

Tevékenységek:

- *farsangi készülődések, maskarák varrása*
- *kukoricamorzsolás*
- *kukoricacsutkából építkezés, babakészítés*
- *fenyőtoboz gyűjtése*

Játék: alakoskodások, téltemetés, lakodalmas játék, kiszézés farsangi bál

Időjárás, időjósoló napok

- Február 2. Gyertyaszentelő - Ha a medve meglátja az árnyékát, elnyúlik a tél, ha nem,
korai lesz a tavasz.
- Ha fénylik gyertyaszentelő, az ízket szedd elő.
- Gyertyaszentelő ha havaz, hamar beköszönt a tavasz.
- Február 6. Dorottya - Ha Dorottya szorítja, Julianna tágítja.
- Február 19. Zsuzsanna - Zsuzsannának megszólalnak a pacsirták és elűzik a telet.

- Február 24. Mátyás
- Ha Zsuzsanna nem viszi el a havat, akkor Mátyás hozza meg a pacsirtát.
 - Ha Mátyásnak könnye csordul, könnyen ecet lesz a borból.
 - Jégtörő Mátyás ha jeget nem talál, csinál.
 - Ha február nem volt szeles, húsvét napján hideg lesz.

TAVASZ

Március: Böjtmás hava (tavaszelő)

- Március 12. Gergely - Gergely-járás
- Március 18. Sándor,
19. József,
21. Benedek - szétkócolja a zsúpfedeles háztetőket
- Március 21. - csillagászati tavasz, napéjegyenlőség
- Március 24. Gábor - káposztavetés ideje
- Március 25. Gyümölcsoltó Boldogasszony
- Jézus fogantatása
 - szőlő, gyümölcsfa oltás kezdete,
 - zöldségvetés,
 - fecskehozó nap
- Március 29. Jónás - mák, len vetése

Tevékenységek:

- *palántákat nevelünk*
- *virághagymák ültetése*
- *a természet ébredésének figyelése*

Játék: katonás

Időjárás, időjósító napok

- Március 12. Gergely - Ha megrázza a szakállát, lehet palántázni.
- Gergely napja ritka, hogy jó, hideg, szeles, sokszor van hó.
- Március 18-19-21. Sándor, József, Benedek
- Meghozza a meleget.
- Március 21. Benedek - Ha süt a nap, lehet kezdeni a vetést.

Ha a borz kibújik a lyukából, akkor nem fél többé a hidegtől.

Ha Böjtmás hava száraz, Szent György hava nedves.

Ha nem fúj szél, kevés gyümölcs lesz.

Ha sok böjti szél fúj, száraz nyár lesz, hogyha nem, esős esztendő lesz.

Április: Szent György hava (tavaszho)

Április 1. Hugó	- indás növények vetésének a napja, - az időjárásból a termésre következtettek; - komolytalan újév - tavaszkezdő tréfás örömnep
Április 14. Tibor	- megszólal a kakukk, pacsirta
Április 24. György	- pásztorok készülődése, istállótakarítás, kihajtás - Boszorkányok éje -gyógyfűszedés ideje, sárkányölés
Április 25. Márk	- búzaszentelés, határjáró körmenet
Virágvasárnap:	- húsvét előtti vasárnap, kiszehajtás, böjt kitűzése
Nagyhét:	- húsvétot megelőző hét - tisztálkodás, nagytakarítás
Nagypéntek:	- húsvétot megelőző péntek (hajnali fürdő)
Nagyszombat:	- húsvét előestje
Húsvétvasárnap:	- véget ér a 40 napos böjt, keresztény ünnep, - húsvéti ételek megszentelése
Húsvét:	- Jézus feltámadása, körmenet, - határjárás, korbácsolás
Fehérvasárnap	- húsvéhoz tartozik

Tevékenységek:

<i>o</i>	<i>zöld növények, virágok gyűjtése (bogáncs, gyermekláncfű)</i>
<i>o</i>	<i>ismerkedés a festőnövényekkel</i>
<i>o</i>	<i>karkötő, nyaklánc, játékok készítése (bogáncs asztal)</i>
<i>o</i>	<i>húsvéti nagytakarítás</i>
<i>o</i>	<i>tojásfestés, berzselés, írókázás</i>
<i>o</i>	<i>filc használata (papírból előkészítés), párna, terítő, könyvjelző</i>

Játék: hidas, tavaszköszöntés, komatálazás

Időjárás, időjóslo napok

- Április 24. György - Szent György napi eső aranyat ér.
Április 25. Márk - Ha Márk napján megszólal a pacsirta, béka, jó termés lesz.

Ha húsvétkor eső száll, pünkösdig meg sem áll.

Ha áprilisban az ég zeng, jó idő lesz.

Derült virágvasárnap: jó esztendő. Nedves virágvasárnap: minden veszendő.

Május: Pünkösdi hava (tavaszutó)

- Május 1. - pünkösdi ünnepkör ünnepe, évnegyedkezdő nap
- májusfa állítás: a természet újjászületésének szimbóluma
- Május 4. Flórián - tűzoltók védője
- nem raknak tüzet, nem sütnek kenyeret
- pünkösdi király, királyné választás
- Május 12. Pongrác
13. Szervác
14. Bonifác - fagyosszentek - „leszüretel” a fagy
- Május 25. Orbán - szőlőművesek, kádárok védője, méhek rajzása
- Május 28. - fák, madarak napja
- Pünkösdi: - Szentlélek eljövedele
- húsvét utáni 7. vasárnap
- pünkösdi király, királyné választás
- lányok, legények falujáró köszöntése

Tevékenységek:

- májusfa állítás
- pásztortáskából játékkészítés (csörgő)
- kamilla gyűjtése teának
- virágszirom gyűjtés, préselés, képek készítése
- májusfa kitáncolás
- virágszövés
- batikolás (viaszrajzolás, kötözött batik)

Játék: pünkösdlő

Időjárás, időjóslo napok

Május 12. Pongrác - Pongrác napi eső, zöldül már a mező.

Márciusi por, májusi eső aranyat ér.

NYÁR

Június: Szent Iván hava (nyárelő)

- Június 8. Medárd - gazdák, kertészek védője
- Június 11. Barnabás - szénakaszáló, gyógynövénygyűjtő nap.
- Június 21. - csillagászati nyár kezdete
- Június 24. Iván - az év leghosszabb napjának az ünnepe
- tűzgyújtás, örömtűz, tűzugrás
- gyógyító hatás
- Június 29. Péter, Pál - aratás kezdete

Tevékenységek:

- *búzavirágból koszorú, nyaklánc fonása*
- *bodzavirág gyűjtése teának*
- *hársfavirág gyűjtése teának*
- *búza, szalma gyűjtése, szalmafigurák készítése, aratókoszorú*
- *piros gyümölcsök szürete (cseresznye, szamóca, ribizli, málna)*

Játék: cicázás, játszó

Időjárás, időjóslo napok

- Június 8. Medárd - Hogyha Medárd pityereg, negyven napig csepereg.
- Június 13. Antal - Szent Antal a gombát veti, ha napján az eső esik.
- Június 24. János - János napja előtt kérjük az esőt, utána már kéretlenül is jön.
- Megszakad a gyökere a búzának, már csak érik.
- Június 29. Péter, Pál - Péter, Pál aratáskor elől jár.
- Péter, Pálra búza érik, eljutunk az újkenyérig.

Ha délben mennydörög, záporosót várj.

Július: Szent Jakab hava (nyárhó)

Július 2. Sarlós Boldogasszony	- virágszentelés - gabona szentnek számít - szerszámot megáldják
Július 22. Mária, Magdolna	- a haját le kell vágni, hogy szebben nőjön
Július 17. Anna	- seprűkötők, szövők, csipkeverők, szabók védője - kendermunkára ad jelet

Tevékenységek:

- *mentafélék gyűjtése teának*
- *fűfélék gyűjtése*
- *aratás megfigyelése*

- *aratókoszorú készítése*
- *csutkababa öltöztetés*
- *szövés nehezékes szövőszéken fűvekből, virágokból*
- *vesszőkerítés készítése*
- *növényekből játékkészítés (pitypang, stb.)*
- *sározás*
- *fazekas „műhely”*
- *nyomhagyás - toll, kavics*
- *szappanbuborék fújás szalmaszállal*

Játék: ügyességi és mozgásos népi játékok a szabadban

Időjárás, időjósító napok

Július 20. Illés	- Illés napi vihar felforgatja a kereszteket, elhányja a vontatókat. - Illés rossz, mert áldást nem hoz.
Július 22. Mária, Magdolna	- Ha elpityeredik, bőven terem vetemény, de rosszul terem dió, mogyoró.
Július 25. Jakab	- Jakab nagy viharokat hoz, borít. - Jakab, ha marokba találja a zabot, akkor szétszórja.

Délről derül, bocskor merül.

Augusztus: Kisasszony hava (nyárutó)

Augusztus 7. Donát - szőlőskertek, gazdák védője

Augusztus 10. Lőrinc - fa nem fejlődik tovább,
- nem tanácsos fürödni a folyókban

Augusztus 15. Nagyboldogasszony, Mária

- az ünnepek az aratást fogják közre, augusztus 15 zárja
le

Augusztus 20. Szent István - kenyér ünnepe

Augusztus 24. Bertalan - szőlőhegyek védője, ördögűző
- szántást a szüret váltja fel
- harc a seregélyek ellen
- szőlőfürtök lemetszésére készülődik

Augusztus 29. Keresztelő Szent János

Tevékenységek:

- *frissen szedett gyümölcsökből saláta készítése*
- *bogáncs gyűjtése*
- *fakéreg gyűjtése (fűz, éger, nyírfa), edények,*
- *frissen szedett zöldségfélék kóstolása*
- *forgácsból fűzés, forgó*
- *mákgubó, kukoricaszár gyűjtése, belőle játékok készítése*

Játékok: játszó, ügyességi játékok

Időjárás, időjósító napok

Augusztus 4. Domonkos - Ha Domonkos forró, kemény tél várható.

Augusztus 10. Lőrinc - Ha Lőrincor sár ragad, eheted a dinnyét magad.
- Lőrinc napja ha szép, sok a gyümölcs és ép.

Augusztus 24. Bertalan - Amint Szent Bertalan magát mutogatja, az idő is mind
aszerint tartja.

Ha a naplemente veres, tüzes, akkor szélvihar várható.

VI. A KÖRNYEZET VÉDELMÉRE, KÖRNYEZETTUDATOS ÉLETMÓDRA VALÓ NEVELÉS

Megjegyzés: Nevelőmunkánk során kiemelt feladatként kezeltük – a néphagyomány ápolása mellett – a környezet védelmére és a környezettudatos életmódra való nevelést.

Az alábbiakban szereplő tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játékok ajánlasként szerepelnek, az adott körülmények alapján válogatjuk.

„Ha tenni akarsz, mert tudod, hogy tenni kell, és érdemes tenni a környezet romlása ellen, akkor láss neki, hogy megváltozzon a helyzet! Élj harmóniában környezeteddel, önmagaddal és másokkal is!”

A környezetvédelem fogalma, feladatai:

„Környezetvédelmen értjük azoknak az intézkedéseknek az összességét, amelyek arra szolgálnak, hogy az ember számára biztosítsák a környezetet, azt meghatározott állapotban fenntartsák, illetve olyan életfeltételeket teremtsenek, amely szükséges az emberi lét biztosításához.”

(Vízzy Istvánné dr.: A környezetvédelmi nevelés kézikönyve)

A környezetvédelem feladata a bioszféra, a környezeti tényezők (levegő, víz, talaj), a növényvilág és állatvilág védelme a káros emberi hatásokkal szemben.

A természetvédelem szerves része a környezetvédelemnek!

A környezetvédelem az egész Földre kiterjed, az egész bioszférára, arra a részre, ahol az életnek valamilyen formája létezik.

Földünk jelenlegi helyzete:

Környezetünket sok károsító hatás érte és éri jelenleg is:

- az erdők zsugorodnak
- a sivatagok terjeszkednek
- művelhető területek elvesztik a termőrétegüket
- ózonréteg vékonyodik
- csökken a növény- és állatfajok száma
- pusztít a savas eső

- magas a légszennyezettség
- hulladék megfertőzi a talajt

Ezek a káros jelenségek arra készítetik az embereket, hogy figyelmüket, érdeklődésüket e témára mind jobban kiterjesszék. „Csak egy Földünk van!” - lehet a jelszavunk.

„Olyan nemzedékre van szükségünk, amelynek a környezetvédelem nemcsak nagybetűs plakát vagy néhány napig tartó kampány, hanem ÉLETMÓD.”

(Füzér Ferencné: A természet szeretetére, a környezet megóvására nevelés óvodai lehetőségei)

Természetközpontú gondolkodás axiómái:

- A természeti társvilág nem erőforrás
- A természetben minden mindennel összefügg
- A természet mindent jobban tud
- A természeti értékeket kölcsönbe kaptuk
- Az élet abszolút érték
- A kicsi szép!

A természetszerető ember személyiségjegyeinek kialakítását már óvodáskorban el kell kezdenünk.

Feladataink a környezetvédelmi nevelés területén:

- szeretjük, ismerjük, óvjuk élő környezetünket
- ismereteinket a gyerekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével adjuk át
- állandóan képezzük magunkat
- érzékenyen figyelünk a gyerekek megnyilatkozásaira
- kérdéseket nem hagyunk megválaszolatlanul
- keressük, mutatjuk azokat a módszereket, eljárásokat, amelyeket felhasználhatunk a természet szeretetére való nevelésben

Óvodáskorban kezdi a gyerek igazán felfedezni a világot. Mindent tudni szeretne, kíváncsisága, érdeklődése révén bővülnek ismeretei. A rácsodálkozás élményétől a megismerésen keresztül vezet az út oda, hogy a kisgyerek megszeresse és óvja környezetét.

Óvodánk természetközelsége lehetővé teszi, hogy figyelemmel kísérjük a vidék különleges adottságait.

Az óvodában dolgozó felnőttekkel együtt a gyerekek is részt vesznek munkánkban.

Több környezetvédelmi programba bekapcsolódtunk, ami óvodai életünkben már hagyománynak számít. Munkánkat továbbra is folytatni szeretnénk a szülőkkel együtt!

- Feladataink:
- papírgyűjtés
 - szelektív hulladékgyűjtés
 - parlagfű akció
 - virágos Olaszfáért akció
 - az óvoda környezetének folyamatos gondozása, ápolása

1. Vízvédelem

„A víz volt ősforrása a létnek!

Mindent a víz tart fenn, ami csak van!”

(Goethe)

Víz nélkül nem létezhetne az élet. Az élet védelme szorosan összefügg a víz mennyiségi és minőségi védelmével.

A vízvédelmi tevékenységek megalapozását az emberek szemléletének formálásával érhetjük el. Ez a tudatformálás annál eredményesebb, minél hamarabb kezdjük el.

A víz szerepének megismertetését már a kicsi gyermekkel el kell kezdeni. A 3-4 év során a gyerekek egyre több tapasztalatot szerezhetnek arról, hogy mennyire fontos az élethez a víz, hányféle célra használhatjuk fel.

A víz mennyiségi védelmét szolgálja, ha a gyerekek megszokják a vízzel való ésszerű takarékoskodást.

A víz minőségét védik a gyerekek, ha magatartásuk szerves részévé válik, hogy sohasem dobnak szemetet, hulladékot a vízbe.

Természetjáráson, sétákon, kirándulásokon mi óvónők járunk elő jó példával.

Tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játék a vízzel:

- Az óvoda udvarán tavacsát alakítunk ki, amit egész évben gondozunk.
- Igazi vízzel játszunk: főzőcske, mosogatás, babafürdetés, mosás, homokozás, hajóúsztatás, horgászás.
- Állatok megfigyelése: az állatoknak is szükségük van a vízre - az itatás megfigyelése.
- Növényeknek is szükségük van a vízre: csíráztatás, hajtatás, rügyeztetés.
- Csoportszoba növényeinek locsolása az egész év folyamán.
- Kiskert, virágoskert virágainak, növényeinek öntözése.
- Hóval, jéggel játszunk: tapasztaljuk, hogy olvad a tenyerünkben, a melegben. Hóember építés, jégvár készítés, hógolyózás, szánkózás, csúszkálás. Hó, jég tulajdonságainak felfedezése.
- Megfigyelések: víz színe, szaga, íze, halmazállapota, alakváltozása, felhajtóereje (papírcsónak).
- Vízpart élővilágának megfigyelése: nád, sás, káka, halak, vízimadarak, stb.
- Akvárium telepítése (megfigyelések, gondozás)
- Ivóvíz, szennyvíz fogalmának megismerése
- Kísérletezések a vízzel:
 - megfestjük a vizet, mosószert oldunk fel benne, olajat cseppentünk bele
 - csíráztatunk, hajtatunk tiszta vízben, szennyezett vízben
 - pocsolya vizéből kiemelünk egy pohárral, szabad szemmel, majd nagyítóval megvizsgáljuk
 - megvizsgáljuk a hó színét: az út mellől és az óvoda udvarról havat gyűjtünk - mit tapasztalunk, ha elolvad?
 - megnézzük, hogy mennyi vizet szív be az erdőből hozott moha
- Kirándulások alkalmával, ha az erdőben járunk, felhívjuk a gyerekek figyelmét az erdő környezetvédelmi jelentőségére a vízvédelem területén. Az erdő elaprózza a csapadékot, az erdei talaj sok vizet képes felszívni, így jól szabályozza az erdő vízháztartását.

A gyerekek élményei beépülnek a játékba. Ha építés közben falut, várost építenek, víztisztító berendezést is készíthetnek hozzá. A gyerekek fáradoznak a víz élővilágának a megmentésén. Így válhat a vízvédelem a játék részévé, előkészítve ezzel a felnőtt ember vízvédő szemléletének alakulását, vízvédelmi tevékenységét.

2. Levegővédelem

A levegő tisztaságának megőrzése minden embernek érdeke, elengedhetetlen, hogy mindenki lehetősége szerint részt vállaljon ebben a tevékenységben.

A levegőt károsító hatások ellen csak következetes környezetvédelmi szemlélettel lehet küzdeni;

„Általános érvényt kell szerezni annak az alapelvnek, hogy a levegőt a lehető legtisztábban kell tartani, nem pedig annyira szennyezetten, mint amennyi még éppen megengedett és elviselhető.”

(Dr. László Ferenc: A hatékony környezetvédelem eszközei)

Eredményessé munkánk akkor válik, ha nemcsak a felnőttek tudatának formálására figyelünk, hanem a gyerekek levegővédő szemléletét is megalapozzuk.

Tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játék a levegővédelem területén:

- Megszerettetjük a friss levegőt a gyerekekkel, így természetes igényükké válhat a szabad levegőn való tartózkodás.
- Szellőztetéskor elmondjuk, hogy tiszta levegőt engedünk a csoportszobába.
- Testnevelés foglalkozásokon szerepelnek a légzőgyakorlatok.
- Megfigyeléseket végzünk a szennyezett és a friss levegővel kapcsolatban.
- Séták alkalmával megfigyeljük, hogy a járművek hol okoznak nagyobb port.
- Megfigyeljük a levegő mozgását (szappanbuborék - fúvás, szélforgó, sárkányeregetés, gyertyaláng segítségével).
- Megfigyeljük légzésünket mozgások vagy pihenés közben.
- Képet alkotunk a növények levegőszükségletéről. A tapasztalatok hozzájárulnak ahhoz, hogy mennyire fontos a levegő az ember, az állat, a növény számára.
- Megfigyeljük a településen a levegő szennyezésének a forrását: lakások, autók, autóbuszok.
- Az erdőben megnézzük, hogy a növények levelei megkötik a szennyeződést.
- A csoportszoba porszennyezését csökkentik a növények, ezért különös gonddal ápoljuk.

A gyerekek szemléletének alakulását elősegíti az is, ha élményeik beépülnek a játékaikba.

A levegővédelem szempontjából fontosnak tartjuk, hogy a nagyobb gyerekeket megismertessük az erdő környezetvédelmi jelentőségével.

Tudják a gyerekek, hogy az erdőben sokkal frissebb a levegő. Megismertetjük velük, hogy a növény az elhasznált levegőt dolgozza fel, amit mi kilégzünk, és friss levegőt készít.

Kellemesebb a levegő az erdőben, mert a levegő nedvességtartalma nagyobb. Az erdőben csökken a szél ereje. Tisztább a levegő, mert a növények megszűrlik azt és a szennyezőanyagok lerakódnak. Ezeket kísérletekkel is bizonyítjuk.

A levegő védelmének hatékony megvalósítása az emberiség érdeke.

A tisztább levegő érdekében kezdjük el a levegővédelemre nevelést már óvodáskorban.

3.Talajvédelem

A talajvédelem feladatrendszerének megvalósítása a felnőtt társadalom feladata, de nem hanyagolhatjuk el a gyerekek szemléletének formálását e területen, mert *„Nevelni csak úgy tudunk, ha látjuk a gyermekben a felnőttet, akivé lesz.”*

(Mérei).

Tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játék a talajvédelem területén:

- Megfigyeljük a talaj típusait (homok, agyag, kavics), megismerjük.
- Homokozáskor megfigyeljük a homok tulajdonságait (szitálható, formálható, stb.).
- Megismerkedünk az agyag tulajdonságaival agyagozáskor (jól alakítható, nem ereszti át a vizet).
- Kerti munka alkalmával megfigyeljük a termőföld tulajdonságait (jól munkálható, sok vizet beszív, stb.).
- Tapasztalatot szereznek a gyerekek arról, hogy mennyire fontos a termőtalaj, hiszen abban növekednek a növények.
- Kísérletképpen növényeket ültetünk különböző talajtípusokba (homok, agyag, kavics, föld).
- Tudatosítjuk, hogy a termőtalaj nélkül nem tudnak megélni a növények, nem nélkülözhetik az állatok és az emberek sem.
- Felhívjuk a figyelmet a talajkárosító hatásokra (vegyszer, műtrágyázás).

- Megfigyeljük a különböző talajtípusokat és élőlényeket.
- Víz és a szél talajpusztító hatását figyelve eljutunk a kopár és az erdővel borított hegyoldalak összehasonlításához.
- Felhívjuk a gyerekek figyelmét az erdő környezetvédő jelentőségére a talajjal kapcsolatban.
- Megfigyeljük (nagyokkal) a talajtömörítés káros hatását. Elvégezzük a kert sarkában a kísérleteket.
- Utalunk arra, hogy ahol a mezőgazdasági gép, egyéb jármű, vagy az ember kitapossa a növényt, ott a növény nem tudja védeni a talajt a víz és a szél káros hatásától.
- Utalhatunk a talajt nagymértékben szennyező különböző eredetű hulladékokra, buzdítjuk a gyerekeket arra, hogy szemeteléssel ne járuljanak hozzá ehhez, figyelmeztessék társaikat is helyes viselkedésre.
- Óvodáink udvarának félreeső sarkában a konyhai hulladékból és az udvaron lekaszált fűből, összegyűjtött falevelekből, gyomokból komposztot készítünk.
- Többször szervezünk a gyerekekkel, szülőkkel „tavaszi - őszi” nagytakarítást az óvoda udvarán, kertjében.

Személyes példaadásunk nagyon lényeges ezen a részterületen.

A talaj védelme alapvető fontosságú környezetünk megóvása szempontjából, mert a talaj szabadul meg legnehezebben a szennyeződéstől, és a káros hatásokat itt a legnehezebb kiküszöbölni.

Lényegesnek tartjuk, hogy a talajvédelem ne legyen a környezetvédelem elhanyagolt területe, használjuk ki a lehetőségeket a környezetvédelmi nevelésben e téren is.

4. Környezetvédelem a gyakorlatban

Óvodánk udvara, a közeli kirándulóhelyek közvetlen természetélményt nyújt a gyerekeknek.

A környezetvédelemre nevelés lehetőségei ott élnek mindennapjainkban, ez az, amire érzékenyen, cselekvően reagálunk, a lehetőségeket kihasználjuk.

Tevékenységek, megfigyelések évszakonként:

- Egy nagyobb őszi esőzés után megfigyeljük a földigilisztát. Miért óvjuk? (új kifejezésekkel is ismerkednek)
- Megfigyeljük a csigákat, táplálkozási szokásaikat, életmódjukat. Bokor alatt búvóhelyet keresünk nekik.
- Megbeszéljük a rovarok életmódját (tücsök), állatvilágban elfoglalt helyét, fontosságát.
- Megfigyeljük a fecskéket óvodánk épületének eresze alatt. Óvjuk őket.
- Télen beszélgetünk a zúzmaráról, a hóról, a jégvirágról. Ismerkedünk a hó és a jég tulajdonságaival. Kis üveglapon fogjuk fel a pelyheket, megcsodáljuk változatosságukat, különlegességüket. Fenyőink ágairól lerázzuk a havat és a jeget, hogy a nagy súly ne nyomja le ágait.
- Izgalmas játék a frissen esett hóban a madarak lábnyomainak keresése, közben megfigyeljük, hogy a madarak mi módon alkalmazkodnak a megváltozott időjáráshoz és mi hogyan tudjuk segíteni őket a kemény tél átvészelésében. A madarak etetése komoly feladat. Az udvaron elhelyezett etetőbe magvakat szórunk. Az etetést tavaszig nem hagyjuk abba.
- Könyvtárunkban a gyerekek a felmerülő kérdésekre segítségünkkel megtalálják a választ (könyv, folyóirat, internet)
- A természetben megfigyeljük a rügyfakadást, a virágba borulást.
- Melegebb tavaszi napon nekilátunk az óvoda udvarának nagytakarításához. Az avart összegereblyézzük. Alatta bogarakat találunk.
- Fontos szerepet tölt be az élősarok gondozása. A halak etetése, a növények gondozása folyamatos feladat.
- Kiránduláson nem a virággyűjtés a célunk. A védett növények ismerete fontos a számunkra. Kérjük a gyerekeket, hogy a gallyakat ne törjék le a fákról, bokrokról, a növényeket ne szakítsák le.

A környezetvédelemre nevelést az óvodában olyan lehetőségek között teremthetjük meg, amellyel minden nap találkozik a gyermek. Számukra közeli eszközökkel, érthető módszerekkel a környezetünkben való eligazodást segítjük és ennek a környezetnek a védelmét.

5. Természetvédelem

Tudatosan tervezzük és készülünk arra, hogy megszerettessük a növényeket, állatokat és a környezetet, ahol élünk a gyerekekkel.

Szebbé, érdekesebbé tenni a napokat, ahol maradandó élményként megőriznek és emlékeznek majd arra, amit láttak, hallottak, tanultak tőlünk.

Tevékenységek, megfigyelések a természetvédelem területén:

- Sokat sétálunk az év minden szakában. Választunk egy fát, megfigyeljük minden évszakban. Új fogalmakkal ismerkedünk: avar, aljnövényzet, komposzt.
- Zöldell a fű, kertészkedünk, virágokat ültetünk. A kertekben megcsodáljuk a hóvirágot, ibolyát, stb.
- Figyelünk a madarak énekére. Tavasszal nem etetjük őket, már találnak magvakat.
- Tücsökzenét hallgatunk a réten. Ha megtaláljuk, megfigyeljük színét, alakját. Megkereshetjük könyvekben is.
- Megfigyeljük a békát. Beszélgetünk hasznosságáról.
- Erdei sétánkon figyelünk a csendre, mert tudjuk, hogy az „erdő a természet temploma”. Óvatosan lépünk, ne tapossunk az erdei növényekre.
- Ismerkedünk a fákkal: tölgy, fenyő, vadgesztenye. Megtapintjuk kérgét, vizsgálódunk. A bokrok jó búvóhelyei a kisebb állatoknak.
- A lehullott avar kitűnő termőtalaj.
- Akváriumot telepítünk, közösen gondozzuk. Tisztítjuk, etetjük a halakat. Tarthatunk benne csigákat is.
- Könyveket nézegetünk a békákról, siklóról, rovarokról.
- Beszélgetünk arról, hogy környékünkön milyen védett élőlények találhatók. Megfigyeljük lehetőség szerint

Néhány védett állatunk: vízisikló minden faja, éti csiga, csigák, szitakötők, imádkozó sáska, sáskák, szöcske, molnárpóloska, futrinka, magyar lepke, bíborcincér, béka (erdei, gyepi, tavi), lábatlan gyík, barátcinege, bölömbika, réti héja, bütykös hattyú, nádiposzáta, daru, dolmányos sirály, fülesbagoly, énekes rigó, sas, fülemüle, héja, jégmadár, vöcsök, nyári lúd, fecske, sün, vakondok, denevér, pocok, mókus, hermelin, ürge.

Védett növényeink: védett a nádas, nemcsak a nád, hanem a tavi káka, gyékény, buzogány, békabuzogány, teelő sás, nőszirm, cserszömörce, babérkoszorú, odvas keltike, vasvirág, leánykökörcsin, tűzike, kankalin, tavaszi héric, sáfrány, kikerics, sárgaliliom, csillagvirág.

Zöld napok:

február 2.	A Vizes Élőhelyek Világnapja
március 22.	A Víz Világnapja
április 22.	A Föld Napja
május 10.	Madarak és Fák Napja
július 5.	Környezetvédelmi Világnap
szeptember 23.	Takarítási Világnap
október 5.	Állatok Világnapja
október 21.	Földünkért Világnap

„Csak az óvoda és a szülői ház egymásra számító és egymást segítő kapcsolata biztosítja nevelőmunkánk sikerét, úgy valósíthatjuk meg közösen célunkat: a természetszerető és környezetet tudatosan védő ember nevelését.”

(Vizy Istvánné dr.: A környezetvédelmi nevelés kézikönyve)

VII. GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELMI MUNKA

ÓVODÁNKBAN

Az 1997. évi XXXI. Törvény, **A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény** megállapítja azokat az alapvető szabályokat, amelyek segítséget nyújtanak a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői kötelességek teljesítéséhez, illetve gondoskodnak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről. A törvény meghatározza a gyermekek alapvető jogait, a gyermekek védelmének rendszerét, alapvető szabályait.

A megelőző gyermekvédelmi rendszer kulcsintézménye településünkön az önkormányzatnál működő gyámhatóság, valamint a Vasvári Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat.

Fontos a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal való együttműködés, hiszen a veszélyeztetettség feltárásához, megelőzéshez segítséget nyújtanak és közreműködnek a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában.

A pedagógus köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíteni, ha a gyermek súlyos veszélyhelyzetbe került, vagy kerülhet.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvoda prevenció, feltáró és problémákat megszüntető tevékenységet végez.

1.A megelőzés feladatai:

- A gyermeki – szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában
- Rendszeres kapcsolattartás a gyermek szüleivel.
- Biztonságos, egészséges óvodai környezet megteremtése.
- A családot – gyermeket megillető kedvezményekhez való jutás elősegítése.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok biztosítása.
- Együttműködés a gyermekvédelmi szervekkel.

2. A feltárás feladatai:

- A veszélyeztetettség, hátrányos helyzet tüneteinek felismerése, a problémák feljegyzése.
- A tünetek okainak megkeresése.

3. A megszüntetés feladatai:

- A felzárkóztatás megszervezése.
- Egyéni tehetséggondozás.
- Induló hátrányok csökkentése.
- A szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltéséhez.
- A gyermekek szociális helyzetének lehetőség szerinti javítása.
- Segítő szakemberek igénybevétele a problémák típusának megfelelően.
- Együttműködés konkrét esetekben a segítőkkel, jelzőrendszer működtetése.

4. Az óvodavezető gyermekvédelmi feladatai:

A Köznevelésről szóló 2003. évi LXI. Törvény 54.§-a (1) pontja alapján az óvodavezető fő feladata a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése és az érvényesülés ellenőrzése.

- A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezése és ellátása.
- A nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtése.
- A gyermekbalesetek megelőzése.
- A gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezése.
- Minden esetben a gyermek érdekeinek képviselője

5. A nevelőtestület gyermekvédelmi feladatai:

- Elősegíti a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járását.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedéseket javasol.
- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismeri és a gyermekvédelmi munka pedagógiai céljainak, feladatainak kidolgozása során figyelembe veszi.
- A veszélyeztetettség és a hátrányos helyzet okozta tüneteket felismeri és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kéri.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a gyermek családban történő felnevelését.

6. A gyermekvédelmi felelős feladatai:

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestület tagja, aki az óvodavezető megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat. Szervezi, irányítja és részvételével elősegíti ezen szempontok érvényesülését.

- A gyermekvédelmi munka koordinátora.
- A családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöböli a gyermekekre ható ártalmakat, megvédi őket a testi – lelki, erkölcsi károsodásoktól, ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.
- A nevelési év elején feladattervet, gyermekvédelmi munkaprogramot készít.
- Feljegyzi a gyermekekkel és a családdal kapcsolatos intézkedéseket, nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekeket.
- Szükség esetén családlátogatást végez a csoport óvónőivel, környezettanulmányt készít.
- Évente egyeztet a gyermekjóléti szolgálattal, szükség esetén az önkormányzat illetékes előadójával a nyilvántartást illetően.
- Tájékoztatja a szülőket gyermekvédelmi tevékenységéről, fogadóórájáról.
- Kapcsolatot tart a nevelési tanácsadóval, gyermekjóléti szolgálattal.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását
- A gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad.
- Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.
- Munkájáról nevelőtestületi értekezleten beszámol.

7. Hátrányos helyzetű gyermekek

Azok a gyermekek, akiknek alapvető szükséglet-kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családja az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális és kulturális téren. Amennyiben a hátrányok halmozódnak és a család nem tud kiemelkedni a helyzetéből, a gyermek halmozottan hátrányos helyzetűvé válik., ami gyakran veszélyeztetettséghez vezet.

8.Veszélyeztetett gyermek

Az a gyermek veszélyeztetett, akinek testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését a szülő vagy gondozó nem biztosítja.

Kialakulásához vezető tényezők:

elhanyagoló nevelés, gondozás

devianciák előfordulása a családban (alkohol, drog, brutalitás)

Veszélyeztetettség utaló jelek: ha a gyermek:

beteg

sajátos nevelési igényű

deviáns viselkedésű

nehezen nevelhető

szociálisan inadaptált

FI-MO-TA tünetcsoport (figyelemzavar, motoros nyugtalanság, tanulászavar)

Ezek a gyermekek differenciált, szakember segítségével történő, **differenciált** fejlesztést igényelnek. **Célja:** egyéni fejlettségi szintjüknek figyelembe vételével, egyéni ütemükhöz igazodva, minden tevékenységi területen való fejlesztés.

VIII. AZ ÓVODA NEVELÉS I PROGRAMJÁNAK ÉRTÉKELÉSE

MÉRÉSI, ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZER

Munkánk minősítői elsősorban a gyerekek és a szülők. Magunk a folyamatos megfigyelés és utólagos rövid jegyzetek készítésével, egy-egy játékfolyamat visszaidézésével követjük az egyes gyermekek és a csoport életének alakulását. A csoportnaplóban évente kétszer feljegyezzük a gyermek önmagához viszonyított fejlődését, illetve a be- és kimeneti állapotot figyeljük meg és jegyezzük le. **A gyerekek fejlődését semmiféle méréses módszerrel sem értékeljük.** Feljegyzéseinket a nevelési év végén és az új nevelési év elején is átnézzük. Munkánk értékelése önértékelés formájában történik. Az ellenőrzésre vonatkozó szempontokat a Minőség Irányítási Program tartalmazza. Az intézményi szintű ellenőrzésért az intézményvezető a felelős. Az óvodában folyó pedagógiai munka ellenőrzésének adminisztrációs alapját az óvoda dokumentumai képezik. Első számú dokumentuma Helyi nevelési program. A csoportban folyó pedagógiai munka ellenőrzésének alapját a csoportnapló, a keretterv, a folyamatos feljegyzések, a családlátogatások feljegyzései, a gyermekek fejlődéséről készült jegyzetek alkotják.

A **szülők** igényeit a gyermek óvodába lépése előtt kérdőív alapján mérjük. Szülői elégedettség mérést a kimenetkor végzünk. **A partnerazonosítás és partnerigény** adatbázis frissítése évente történik. Ez alapján szerezzük be a partneri igény és elégedettség mérését.

A program kínálata nagyobb, mint amennyi abból megvalósítható. A helyi körülmények szerint válogathatunk belőle és változtathatunk rajta. Egyetlen elvet kell következetesen érvényesíteni: ***a játékot és a mesét sohasem keverjük a szándékos tanítással!***

„A jó óvoda az, ahol nyugalom van, de nem csend és fegyelem,

A jó óvoda az, ahol legfőbb érték minden gyermek kíváncsisága,

Kezdeményezése, de főleg játéka, mint a nem tudatos tanulás folyamata.

A jó óvoda az, ahol a ráfigyelés, az odafigyelés, a gyermeknek lehetőség, a felnőttek kötelesség.

A jó óvoda természetes emberi kapcsolatokat ajánl.”

(Hűvös Éva)

IX. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Az óvoda és a család kapcsolata

Óvodai életünk a családi nevelésre épít. A kettő összhangja, az óvoda folyamatos együttműködése a szülőkkel, a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele.

A szülőkkel, családokkal való kapcsolat alakításában az óvoda a kezdeményező. (Az óvónők hiteles éltetői a Nevelési programunkban foglaltaknak.) Az óvónő gondoskodik arról, hogy a kapcsolatteremtés és -tartás hagyományos formái tovább éljenek, gazdagodjanak.

Az óvoda és a család kapcsolatának elvei:

- A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes értelmezése és megvalósítása.
- Kölcsönös bizalom és segítségnyújtás, a gyermekekre gyakorolt hatás erősítése.
- Az óvodában és a családban folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése.
- A szülők és az óvodában dolgozók egymás iránti bizalmának, tiszteletének erősítése, az emberi méltóság tiszteletben tartása.
- Közös célok megvalósítása az együttműködés szabályainak betartásával.
- Az óvoda a gyermek érdekében kezdeményező és elfogadó magatartása.
- A szülő és az óvodapedagógus információcseréje a gyermekről.

Az óvoda a szülők részére mindig nyitott. Nyílt napokat tartunk, amikor a szülők betekinhetnek a hétköznapi egymást követő tevékenységeibe. Az ilyen együttlétek során a szülő is részese a közös tevékenységnek, megértik, megérik az óvoda, az óvónő nevelési

törekvéseit. A szülői értekezleteken megismertetjük a szülőkkel Nevelési programunk lényeges elemeit. Kiemelten figyelünk arra, hogy a helyi program alapelveiről, a játék és mese, mint gyermeki létszükségletről részletesen is szóljunk. A kapcsolattartás legszemélyesebb formája a fogadóóra. Ez lehetőséget ad arra, hogy az óvónő és szülő kölcsönös bizalommal, nyíltsággal beszélgessenek a gyerek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatokról.

A szülők közösségét intézményünkben az általában 3 főből álló Szülői Szervezet képviseli. A kapcsolattartás, az együttműködés folyamatos. Lényegesnek érezzük, hogy elsődlegesen a Szervezet tagjai ismerjék meg és fogadják el az óvoda nevelési koncepcióját.

Az óvoda és az iskola kapcsolata:

A befogadó iskolával a kapcsolattartásunk folyamatos. A kölcsönös intézménylátogatás lehetőséget ad a programok megismerésére.

Intézményünk nyitottsága azt is jelenti, hogy nevelőmunkánkba bármikor betekintheznek a tanítók, valamint az óvoda lehetőséget kap a tanórák alkalmoszerű látogatására. Közös szakmai megbeszéléseinken szeretnénk azt elérni, hogy kölcsönös elvárásaink mindig az adott életkorú gyermekek érdekeit szolgálják. Szakmai szempontból keressük a nevelő testülettel a közös nevezőt azért, hogy az óvoda – iskola közti átmenet ne okozzon gondot.

A jövőre nézve fontosnak tartjuk egymás szakmai dokumentumainak megismerését, cseréjét.

Az óvoda és a művelődési intézmények kapcsolata:

A kapcsolattartás azokkal az intézményekkel alakul, ahol az óvodában folyó programhoz ismereteket, gyakorlati tapasztalatokat szerez gyerek, szülő, óvónő.

Az óvoda, az egészségügyi és a nevelési szakemberek kapcsolata:

A kapcsolatok a gyermekek egészséges testi, lelki fejlődésének követése, segítése érdekében jönnek létre, folyamatosan működnek.

Az orvos és a védőnő időszakos szűrést végez az óvodában.

Logopédus, gyógypedagógus foglalkozik azokkal a gyerekekkel, akik a problémáik feltárása után erre rászorulnak.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata:

Törekszünk az eddigi jó kapcsolatok fenntartására, erősítésére. Fontosnak tartjuk, hogy a fenntartó ismerje munkánkat.

Az óvoda és a Pedagógiai Intézet, a Szakszolgálat, Nevelési Tanácsadó, Megyei Szakértői és Rehabilitációs Bizottság kapcsolata:

Lényegesnek érezzük, hogy szakmai munkánkhoz rendszeres és folyamatos tájékoztatást kapjunk. Szükség szerint igénybe vesszük a szakmai szolgáltatásokat.

Az óvoda és a Családsegítő Központ, a Gyámhivatal, a Gyermejjóléti Szakszolgálat kapcsolata:

Abból kiindulva, hogy az óvodának elsődleges jelzőrendszeri feladata is van, a gyermek mindenek fölött álló érdekében, lényegesnek tartjuk ezen intézményekkel való kapcsolatunkat.

Az óvoda és az Olaszfa Községért Közalapítvány kapcsolata:

Az Alapítvány figyelemmel kíséri munkánkat és eseti anyagi támogatást nyújt.

Az óvoda a „Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.”

X. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

Az óvodába lépés feltételei:

A Köznevelésről szóló 2003.évi LXI. Törvény 40.§ rendelkezik az óvodai felvételtől. A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik, illetőleg ahol szülője dolgozik. Az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik.

Az óvodába a gyermek 3. életének betöltése után vehető fel, illetve ha adott év dec.31-ig betölti a 3. életévét. A szülő gyermeke óvodai felvételét, átvételét bármikor kérheti. Az újonnan jelentkező gyermekek fogadása az óvodai nevelési évben folyamatosan történik. Az óvodába való felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha az óvodába jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvoda vezetője bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételtől. Nem tagadhatja meg a hátrányos helyzetű gyermek, továbbá annak a gyermeknek a felvételét, akit a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 41. §-a előír.

A Köznevelésről szóló 2003.évi LXI. Törvény 18.§ alapján az óvoda a gyermek 3 éves korától ellátja a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokat.

A gyermek abban az évben, amelyben az 5. életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától napi 4 órát köteles óvodai nevelésben részt venni. A gyermek utoljára abban az évben kezdhet óvodai nevelési évet, amelyben a 7. életévét betölti. Abban az évben, amelyben a gyermek a 7. életévét betölti, akkor kezdhet újabb nevelési évet az óvodában, ha augusztus 31. után született, és a nevelési tanácsadó, vagy a szakértői és rehabilitációs bizottság javasolja, hogy még egy évig maradjon az óvodában. A nevelési tanácsadó, vagy a szakértői és rehabilitációs bizottság ilyen javaslatot a szülő kérésére és az óvoda nevelőtestületének egyetértésével tehet.

Az óvodai elhelyezés megszűnését a 47. § tartalmazza, mely kimondja, hogy megszűnik az óvodai elhelyezés, ha a gyermeket nem vették fel az iskolába, annak a nevelési évnek az utolsó napján, amelyben a 8. életévét betölti.

Az iskolába lépés feltételei:

A Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. Törvénynek a Tankötelezettségről szóló 6. és 7.§-a értelmében a tankötelezettség kezdetén minden gyermeket általános iskolába kell beíratni.

A 2003.évi LXI. Törvény 2.§ (2) - szerint, ha a gyermek eléri az iskolába lépéshez szükséges fejlettségét, legkorábban abban a naptári évben, amelyben a 6., legkésőbb, amelyben a 8. életévét betölti, tankötelessé válik. A gyermek, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte, abban a naptári évben, amelyben a 6., életévét május 31. napjáig betölti, megkezdheti a tankötelezettség teljesítését. A szülő kérelmére a gyermek megkezdheti a tankötelezettség teljesítését akkor is, ha a 6. életévét december 31. napjáig tölti be. A tankötelezettség kezdete annál a gyermeknél eshet a 8. életévre, aki augusztus 31. utáni időpontban született. A tankötelezettség teljesítése a tanév első napján kezdődik.

Az óvoda a tanköteles életkorba lépéskor a gyermek fejlettségéről szakvéleményt ad. A szülő köteles a meghirdetett időpontban tanköteles gyermekét beíratni az iskola első évfolyamára. A gyermek iskolai felvételéről az iskola igazgatója dönt az óvoda véleménye alapján.

A testi érettséget az orvos állapítja meg. A pszichikus érettség hiteles ismerői az óvodapedagógusok és a szülők. A problémás gyermekek iskolaérettségének megállapításában szakember ad segítséget.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

Az iskolai életre való alkalmasságnak testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek mindegyike szükséges a sikeres iskolai munkához.

Az iskolai tanuláshoz alkalmasnak tekinthető az a gyermek, aki bizonyos testi érettséggel rendelkezik, mozgása egyre összerendezettebb, harmonikusabb.

A pszichikus érettség hiteles ismerői a szülők, óvónők.

Teljesítményszintek mérése és különleges vizsgálatok nélkül is iskolába valónak tekinthető a gyermek:

- Ha érdeklődő, kíváncsi, képes bizonyos ideig elmélyülten foglalkozni az önmaga által választott, vagy a felnőttek által ajánlott dolgokkal.
- Önállóan, leleményesen oldja meg a helyzeteket, játékában ötletei és elképzelései vannak, amihez a kivitelezés módját is keresi.
- Ha igénye van arra, hogy az elkezdett tevékenységet, játékot befejezze.
- Ha figyelmesen hallgatja a mesét és képes a felnőttekkel és társaival nyíltan, szorongás mentesen beszélni.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.
- Ha tud kompromisszumot kötni, a társak és a felnőtt törekvéseit többnyire megérti.
- Jól utánoz, szeretne megfelelni környezete igényeinek.

Záró rendelkezések

I. A program hatálya

A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá.

A program határozatlan időre szól.

A felülvizsgálat rendje:

- 4 évente átfogó felülvizsgálat: ideje: március-május
végzi: óvodavezető
elfogadja: nevelőtestület
- évente az óvodavezető átvizsgálja, hogy a törvényi változások, illetve a működés tapasztalatai alapján, szükséges-e a program módosítása
- rendkívüli felülvizsgálatot, módosítást kezdeményezhet a nevelőtestület- írásbeli előterjesztéssel

II. A program nyilvánossága

A pedagógiai programról az óvodánkba beiratkozó gyermekek szüleit, igény esetén előzetesen, illetve legkésőbb az első szülői értekezleten tájékoztatjuk.

Tájékoztatást külső érdeklődőnek az óvoda vezetője ad.

A program az óvodavezető irodájában, a többi dokumentummal együtt, bármikor hozzáférhető.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- *Óvodai nevelés játékkal, mesével - Elmélet és módszertan I; Szöveggyűjtemény II-V.* Szerkesztette: Zilahy Józsefné - Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1996.
- *Bezerédi Amália (1840): Flóri könyve.* - Kiadja Heckenast Gusztáv Pesten. Hasonmás kiadás, Szekszárd, 1987.
- *Bettelheim Brunó (1985): A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek.* - Gondolat Könyvkiadó, Budapest
- *Buda Béla (1986): A személyiségfejlődés és nevelés szociálpszichológiája.* - (Pszichológia nevelőknek sorozat) Tankönyvkiadó, Budapest
- *Gazda Klára (1980): Gyermekélet Esztelneken.* - Kriterion Könyvkiadó, Bukarest

- *Gordon, Thomas (1990): P.E.T. A szülői eredményesség tanulása.* - Gondolat Kiadó, Budapest
- *Hermann Imre és Hermann Alice (1959): Az első tíz év. A gyermek lelki élete magyar írók, művészek, tudósok önéletrajzában.* - Tankönyvkiadó, Budapest
- *Hermann Alice (1982): Emberré nevelés.* - (Pszichológia nevelőknek sorozat) Tankönyvkiadó, Budapest
- *Jávorszky E. (1998): Fejlődépszichológia.* - Edu-tech Kiadó, Sopron
- *Kodály Zoltán (1958): Zene az óvodában.* - Zeneműkiadó, Budapest
- *Kósa László - Szemerényi Ágnes (1973): Apáról fiúra.* - Móra Könyvkiadó, Budapest
- *Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes (1969): Gyermeklélektan.* - Gondolat, Budapest
- *Páli Judit (1990): Játék, tanulás, játékos tanulás.* - Óvodai nevelés, 1990. 6. szám
- *Mérei Ferenc (é. n.): Lélektani napló I., II., III., IV.* - Művelődéskutató Intézet, Budapest
- *Polcz Alain (1987): A rend és a rendetlenség.* - Kozmosz Könyvek, Budapest
- *dr. Ranschburg Jenő (1984): Szeretet, erkölcs, autonómia.* - Gondolat Kiadó, Budapest
- *dr. Ranschburg Jenő (1995): Félelem, harag, agresszió.* - Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- *Stöckert Károlyné: Játékszichológia (Szöveggyűjtemény).* - Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1995.
- *Vekerdy Tamás (1989): Az óvoda és az első iskolaévek - a pszichológus szemével.* - (Pszichológia nevelőknek sorozat) Tankönyvkiadó, Budapest
- *Zilahy Józsefné (1989): Javaslatok az óvodai mese-versmondáshoz.* - Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet, Veszprém, 1989. (Módszertani levelek, 1989/5.)
- *Zilahy Józsefné (1990): Mese-vers az óvodában. 1. kötet: Elmélet és módszertan. 2. kötet: Szöveggyűjtemény.* - Budapest, Tankönyvkiadó, 1990 (Tanító- és Óvóképző Főiskolák egységes jegyzet)
- *Kósáné Ormai Vera (2001.) A mi óvodánk (Nevelépszichológiai módszerek az óvodában)* – Okker
- *Jean Piaget : Szimbólumképzés gyermekkorban – Paulus Hungarno/Kairosz*

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

I. Készítette: Miklós Magdolna
óvodavezető

.....

.....

óvodavezető

II. Véleményezte: Az óvodában működő Szülői Szervezet

.....

.....

Szülői Szervezet elnöke

III. Elfogadta :

.....

.....

nevelőtestület

IV. Elfogadta:

.....

.....

fenntartó

V. Jóváhagyta:

.....

.....

óvodavezető

Hatályos: 2018.09.04.

napjától az óvodavezető jóváhagyó határozata alapján

Határozat száma: 29/2018.

A kihirdetés napja: Olaszfa, 2018.09.04.

Érvényes: a kihirdetés napjától visszavonásig

TARTALOMJEGYZÉK

MOTTÓ.....	2
.	
AZ ADATAI.....	INTÉZMÉNY 3.
BEVEZETÉS.....	
.5.	
I. GYERMEKKÉP.....	ÓVODAKÉP, 6.
1. ÓVODA.....	OLASZFAI 6.
2. GYERMEKKÉPÜNK.....	
6.	
3. ELVEINK.....	KIEMELT NEVELÉSI 7.

4.	NEVELŐI STÍLUSUNK.....	8.	5. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK.....	12.
6.	NEVELÉS.....	12.	INTEGRÁLT	
7.	SAJÁTOS NEVELÉSI GYERMEK.....	12.	IGÉNYŰ	
8	A .HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE.....	14.		
II.	AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	15.	ÁLTALÁNOS	
1.	AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, GONDOZÁS.....	15.		
2.	AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI, ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	22.		
3.	AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	28.		
III.	A MEGVALÓSÍTÁS SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI.....	36.		
1.	SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	36.		
2.	TÁRGYI FELTÉTELEK.....	37.		
IV.	A PROGRAM TARTALMA.....	38.		
1.	A JÁTÉK.....	40.		
2.	A MOZGÁS.....	46.		
3.	A MESE.....	52.		
4.	AZ ÓVÓNŐ SZEREPE, FELADATAI A GYERMEKI TEVÉKENYSÉGBEN.....	56.		

5. FELZÁRKÓZTATÁS.....	56.
6. TEHETSÉGGONDOZÁS.....	57.
7. TERVEZÉS.....	57.
8. SZERVEZETI FORMÁK ÉS IDŐKERETEK.....	58.
9. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI.....	62.
10. INGYENES ÉS TÉRÍTÉSES SZOLGÁLTATÁSOK	63.
V. HAGYOMÁNYŐRZÉS	AZ
ÓVODÁBAN.....	64.
VI. KÖRNYEZETVÉDELEM	AZ
ÓVODÁBAN.....	81.
1.	
VÍZVÉDELEM.....	83.
2.	
LEVEGŐVÉDELEM.....	85.
3.	
TALAJVÉDELEM.....	87.
4. KÖRNYEZETVÉDELEM	A
GYAKORLATBAN.....	88.
5.	
TERMÉSZETVÉDELEM.....	90.
VII. GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELMI MUNKA	AZ
ÓVODÁBAN.....	92.
1. A	MEGELŐZÉS
FELADATAI.....	92.
2. A	FELTÁRÁS
FELADATAI.....	93.
3. A	MEGSZÜNTETÉS
FELADATAI.....	93.
4. AZ ÓVODAVEZETŐ	GYERMEKVÉDELMI
FELADATAI.....	93.
5. A	NEVELŐTESTÜLET
FELADATAI.....	93.
6. A GYERMEKVÉDELMI	FELELŐS
FELADATAI.....	94.

7.	HÁTRÁNYOS	HELYZETŰ
GYERMEKEK.....		94.
8.	VESZÉLYEZTETETT	
GYERMEKEK.....		95.
VIII.	AZ ÓVODA NEVELÉSI PROGRAMJÁNAK	
ÉRTÉKELÉSE.....		95.
IX.	AZ ÓVODA	
KAPCSOLATAI.....		96.
X.	AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS	
FELTÉTELEI.....		99.
XI. ZÁRÓ		
RENDELKEZÉSEK.....		102.
FELHASZNÁLT		
SZAKIRODALOM.....		103.
LEGITIMÁCIÓS		
ZÁRADÉK.....		105.
MELLÉKLETEK		

Az átdolgozott Pedagógiai Programot 2018. szeptember 04.-én a Szülői Szervezet véleményezte, a Fenntartó elfogadta -többletkötelezettség-szemponyjából.

Az intézményvezető 2018.szeptember 04-én jóváhagyta.

Az átdolgozás alapja a A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete

**az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.)
Korm. rendelet módosításáról**